

Оріон

Нова українська школа

Катерина ПОНОМАРЬОВА
Любов ГАЙОВА

Українська мова

Частина 1

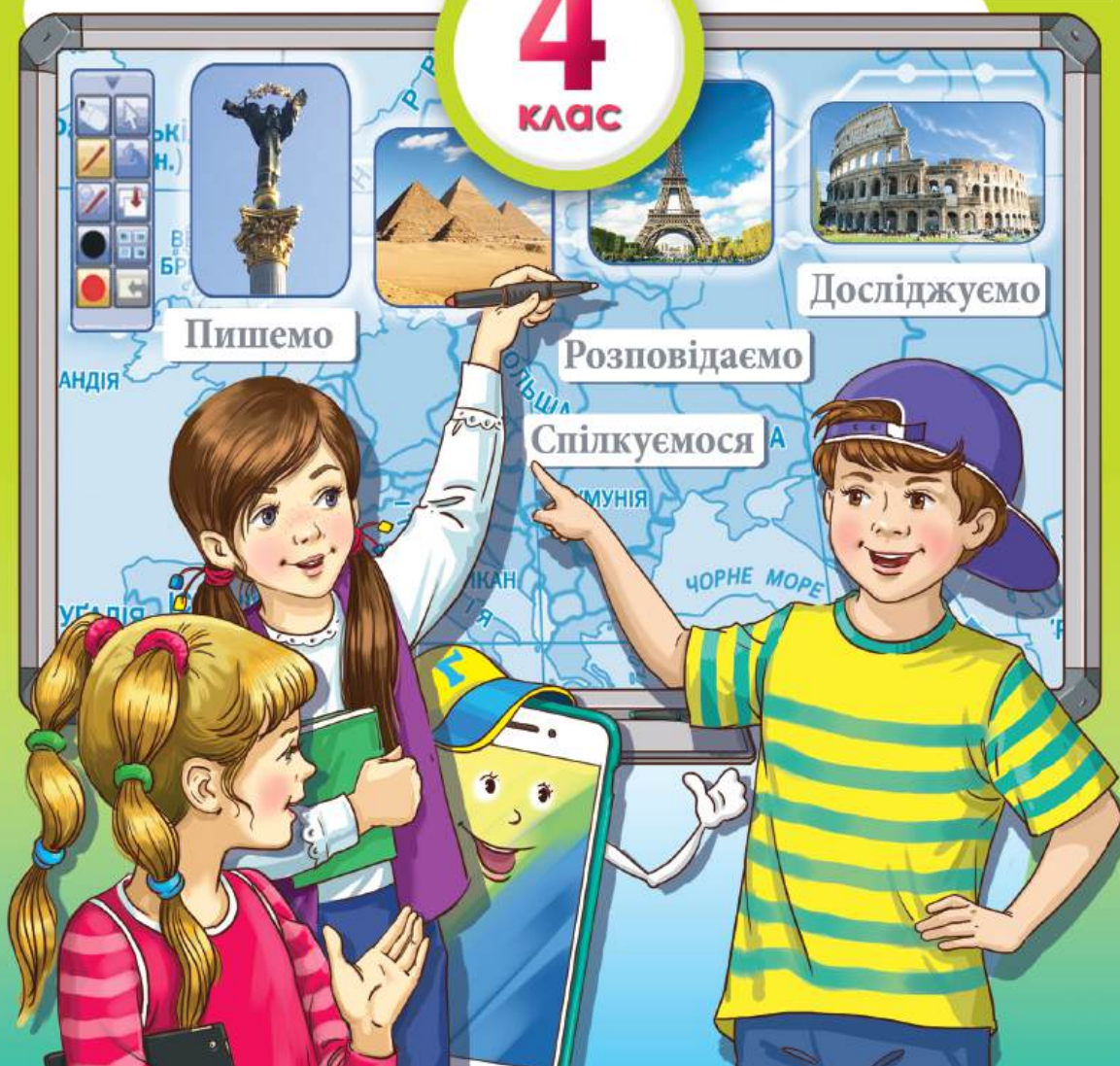
4
клас

Пишемо

Розповідаємо

Спілкуємося

Досліджуємо

**СЛУХАЄМО
І РОЗУМІЄМО**

**ОЦІНЮЄМО УСНУ
ІНФОРМАЦІЮ**

**ПИШЕМО РОЗБІРЛИВО
І ГРАМОТНО**

**СТВОРЮЄМО
ПИСЬМОВІ
ПОВІДОМЛЕННЯ**

СПІЛКУЄМОСЯ

**ПИШЕМО ПЕРЕКАЗИ
ТЕКСТІВ**

**ВЗАЄМОДІЄМО
УСНО**

РОЗПОВІДАЄМО

**ПИШЕМО
РОЗПОВІДІ, ОПИСИ,
МІРКУВАННЯ**

**ВЗАЄМОДІЄМО
ПИСЬМОВО**

**ПЕРЕКАЗУЄМО
ПОЧУТЕ**

**ПЕРЕВІРЯЄМО
НАПИСАНЕ**

**ВИСЛОВЛЮЄМО
ВЛАСНУ ДУМКУ**

РЕДАГУЄМО ТЕКСТИ

**ДОВОДИМО СВОЮ
ДУМКУ**

**ОБГОВОРЮЄМО
ПИСЬМОВІ РОБОТИ**

Катерина ПОНОМАРЬОВА
Любов ГАЙОВА

Українська мова

Підручник для 4 класу
закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)

Частина 1

*Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України*

Київ
Оріон
2026

Український освітянський видавничий центр «Оріон»

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 27.01.2026 № 111)

ВИДАНО ЗА РАХУНОК ДЕРЖАВНИХ КОШТІВ. ПРОДАЖ ЗАБОРОНЕНО

Відповідно до Типової освітньої програми
колективу авторів під керівництвом О. Я. Савченко

Дорога дитино!

Ти розгортаєш підручник, за яким будеш вивчати **українську мову** в 4 класі. А ще — віртуально подорожувати світом. У цьому тобі допомагатиме четвірка друзів: Читалочка, Гаджик, Щебетунчик і Родзинка.

Ти будеш читати тексти про різні країни, їхні історичні пам'ятки, природу. Дізнаєшся про звичаї і найпоширеніші імена людей, які там живуть, мови, якими вони спілкуються, ввічливі слова, які вони використовують. Порівнюватимеш їх з Україною, українською мовою, українськими традиціями, знаходитимеш подібне і відмінне.

У процесі такої роботи будеш вчитися ввічливо спілкуватися, засвоювати нові слова. Також збагачувати свої знання з української мови і застосовувати їх під час написання різних текстів і власних творів, висловлення своїх думок, почуттів, вражень, бажань і мрій.

Бажаємо тобі успіхів!

Інтерактивний електронний додаток до підручника розміщено на освітній платформі FAINO

Електронний
додаток: реєстрація
<https://faino.school/>

Електронний додаток:
пряме посилання
<https://qr.orioncentr.com.ua/VCvYt>

Державний Гімн України

*Слова Павла Чубинського
Музика Михайла Вербицького*

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

Умовні позначення:

— прочитай або розкажи

— поміркуй і поясни

— поспілкуйся з однокласниками /
однокласницями

— напиши

— попрацюй у парі або групі

— виконай роботу олівцем

— виконай завдання на вибір

— виконай творче завдання

— виконай завдання вдома

— переглянь відео за QR-кодом, поданим
у кінці підручника

— розкажи, чи задоволений / задоволена
ти своєю роботою на уроці

ПОВТОРИ ЗНАННЯ ПРО ЗВУКИ І БУКВИ

ПРИГАДАЙ, ЩО ТИ ЗНАЄШ ПРО ЗВУКИ І БУКВИ

1. Прочитай з однокласниками / однокласницями розмову друзів у ролях.

Гаджик: Привіт, друзі!

Читалочка: Доброго ранку всім!

Щебетунчик: Усім моє вітання-шанування!

Родзинка: Здрастуйте!

Гаджик: Як давно ми не бачились!

Читалочка: Як ви відпочили?

Щебетунчик: Хто де побував?

Родзинка: Що найбільше вам запам'яталося?

2. Випиши з розмови друзів **питальні** речення. Запиши відповіді на них. Підкресли слова, у яких кількість звуків і букв **неоднакова**.

3. Візьми інтерв'ю в однокласників / однокласниць. Розпитай, як вони провели літні канікули.

4. Друзі здійснювали влітку віртуальні подорожі. Чи знаєш ти значення вислову **віртуальна подорож**? Перевір себе за словником.

ВІРТУАЛЬНА ПОДРОЖ — уявна подорож, здійснена за допомогою інтернету.

5. Дізнайся і запиши, де віртуально побував Гаджик. Для цього побудуй звукові схеми поданих назв країн і визнач, яка з них має таку: **— • — — •**. Знайди цю країну на карті.

КИТАЙ

ІНДІЯ

ПОЛЬЩА

6. Прочитай повідомлення Гаджика про Польщу. Що нового для тебе є в цьому тексті? Випиши в колонку виділені слова. Побудуй їх звукові схеми. Визнач і запиши, скільки **складів**, **букв** і **звуків** у кожному з цих слів.

Польща — європейська **країна** з давньою історією, багатою культурою, красивою природою. Україна межує з Польщею і підтримує дружні стосунки.

Столиця Польщі — місто Варшава. Воно розкинулось на берегах річки, яка називається Вісла. За легендою назва міста **походить** від поєднання двох імен — рибалки Варс і русалки Сава, з **якою** рибалка одружився. Образ русалки Сави став символом Варшави.

7. Разом з однокласниками / однокласницями пригадайте легенду про заснування і походження назви столиці України. Скористайтесь словами з довідки і світлиною. Запиши слова з довідки. Підкресли букви, які позначають **дзвінкі приголосні** звуки.

Довідка: *Дніпро, Кий, Щек, Хорив, Либідь.*

8. Гаджикові цікаво, чи хочеш ти здійснити віртуальну подорож? Куди саме? Напиши про це текст (3–4 речення).

9. Прочитай слова, запозичені з польської мови. Випиши ті, які мають **м'які приголосні** звуки. Підкресли букви, які позначають їх. Побудуй **звукові схеми** виділених слів.

Альтанка, аґрус, будинок, бурштин, вежа, герб, гудзик, дзьоб, дякувати, зброя, ковдра, крок, ланцюг, олівець, пан, пляма, простирадло, скромний, смак, увага, хлопець, цвях, червоний, швидкий.

ПРАВИЛЬНО ПИШИ СЛОВА З НЕНАГОЛОШЕНИМИ ЗВУКАМИ [е], [и] В КОРЕНІ

1. Прочитай слова, які однаково звучать і мають однакові значення в українській і польській мовах. Випиши слова з **орфограмами**. Підкресли орфограми.

Врода, дах, листопад, фарба, цибуля.

2. Пригадай і поясни, як перевірити написання вписаних слів. Зістав свої міркування з правилом.

Щоб правильно написати слово з ненаголошеним [е] або [и] в корені, треба **змінити слово** або **дібрати спільнокореневе**, у якому цей звук буде наголошеним. Наприклад: село — се́ла, вишневий — ви́шня.

Якщо до слова **не можна** дібрати перевірне слово, то його написання треба перевіряти **за словником**. Наприклад: дитина, верблюд.

3. Допоможи Читалочці записати подані слова у **дві** колонки, вставивши пропущені букви. До слів **другої** колонки добери і запиши **перевірні** слова.

Вер..сень, с..рпневий, ц..гляний,
д..ржава, пр..з..дент, бл..скучий,
п..льнувати, а..ропорт, д..сципліна,
яз..катий, хв..лястий, т..мп..ратура.

**ПЕРЕВІРЯЄМО
ЗА СЛОВНИКОМ**

вулиця

**ПЕРЕВІРЯЄМО
НАГОЛОСОМ**

земля — зе́млі

4. Ґаджик познайомився з польськими школярами. Прочитай, як їх звати. Чи є в українській мові подібні імена? Склади і запиши речення з польським іменем, у якому є орфограма «**Ненаголошені [е], [и] в корені**».

5. Спілкуючись із новими друзями, Ґаджик вивчив кілька польських висловів. Прочитай, як вони звучать. Чи здогадуєшся, що вони означають? Перевір себе за словником.

Прóше.

Джeнь дóбри!

Як шe маш?

Джeнькúє, дóбже.

До відзéня.

ДЖЕЊ ДÓБРИ! — Добрий день!
ДЖЕЊКÚЄ, ДÓБЖЕ. — Дякую, добре.
ДО ВІДЗÉНЯ. — До побачення.
ПРО́ШЕ. — Будь ласка.
ЯК ШЕ МАШ? — Як у тебе справи?

6. Прочитай і спиши речення, замінивши польські вислови українськими. Підкресли звертання.

1. Джeнь дoбри, Марисю!
2. Як шe маш, Янеку?
3. Джeнькyє, дoбже.
4. До відзeня, Марисю!
5. Прoше, Янеку!

7. Прочитай вірш. З якою метою він написаний? Випиши виділені слова. Побудуй їхні звукові схеми.

До смаку усім сніданок
з привітанням «Добрий ранок!»
Щиро скажеш ти «Привіт!» —
усміхнеться цілий світ.
Слово «**дякую**», мій друже,
свідчить, що ти гречний дуже.
«**Вибачте**» — магічне слово, —
скрасить ввічливу розмову.
Якщо дружиш ти з «будь ласка»,
то життя неначе казка.

Леся Вознюк

8. Уяви, що ти віртуально знайомишся з іноземними школярами і школярками. Напиши для них інформацію про себе (3–4 речення).

9. Спиши текст, який зацікавив Родзинку. Встав пропущені букви. Число запиши словом.

Поляки п..шаються вс..світньо відомим композитором Фридериком Шопеном. З Варшавою пов'язані його ж..ття і творчість. На вул..цях цього міста встановлено 15 співочих лавок. Сидячи на них, можна послухати м..лодії в..ликого композитора.

ПРИГАДАЙ СЛОВА З ПОДОВЖЕНИМИ ПРИГОЛОСНИМИ ЗВУКАМИ Й АПОСТРОФОМ

1. Прочитай вірш. Розкажи, яку картину природи ти уявляєш.

На траві й квітках росинка,
шелестіння й гомін гілки,
щебетання й пісня пташки,
скрип жука, гудіння бджілки.

Яків Щоголів

2. Допоможи Щебетунчикові визначити **спільну орфограму** у словах, виділених у вірші. Позмагайся з сусідом / сусідкою по парті, хто більше добере і запише слів з цією орфограмою.

3. Склади речення з **двома** словами, дібраними в попередньому завданні, і запиши їх.

4. Допоможи Читалочці побудувати **звукові схеми** поданих слів. Склади й запиши речення зі словом, яке має таку схему:

—	•	—	•
---	---	---	---

.

життя

гілля

прання

5. Дізнайся про улюблені ласощі польських друзів Ґаджика. Для цього спиши речення, замінивши звукові схеми відповідними словами.

Янек полюбляє
вишневе

—	•	—	•	—	•
---	---	---	---	---	---

.

А Марисі подобається
соняшникове

—	•	—	•	—	•
---	---	---	---	---	---

.

6. Розгляньте в групі етикетку улюблених ласощів Родзинки. Яку інформацію вона містить? Чи можна вживати цей продукт? Поясніть чому.

7. Які твої улюблені ласощі? Як часто ти їх споживаєш? Напиши про це текст (3–4 речення).

8. Перевір, чи правильно Щебетунчик записав слова. Поясни, яку орфограму він забув. Зістав свої міркування з правилом. Спиши слова, виправивши помилки.

Валерянка, курер, обов'язок, перев'язка, пацієнт, прем'єра, рум'янець.

Апостроф ставимо після **твердого** приголосного звуку перед буквами **я, ю, є, ї**. Наприклад: *м'ята, п'ють*.

9. Разом із сусідом / сусідкою по парті утворіть і запишіть слова з **апострофом** від поданих слів за зразком.

Зразок: *зорі — сузір'я.*

Надвечір, перина, двір, хлопці, віднімати, кава, лев, соловей.

10. Від поданих слів утвори і запиши слова з подовженими приголосними звуками. Із **трьома** з них склади й запиши речення.

Частувати, прибирати, прати, сидіти, бажати, перебувати, полювати, захоплюватися, лікувати, вітати.

ПРАВИЛЬНО ВИМОВЛЯЙ І ЗАПИСУЙ СЛОВА З ДЗВІНКИМИ ПРИГОЛОСНИМИ ЗВУКАМИ В КІНЦІ СКЛАДУ

1. Допоможи Читалочці правильно списати слова. Для цього добери і запиши до кожного перевірене слово.

зу(б,п)
су(б,п)

заря(д,т)ка
хвір(д,т)ка

ча(ж,ш)ка
ло(ж,ш)ка

бері(з,с)ка
зачі(з,с)ка

2. Поясни Читалочці, яка орфограма у словах попереднього завдання. Перевір себе за правилом.

Дзвінкі приголосні звуки **в кінці** слова або складу вимовляємо **дзвінко** й позначаємо на письмі відповідними буквами. Наприклад: *са**д***, *ка**з**ка*.

3. Розглянь малюнки. Запиши їхні назви. Підкресли орфограми в записаних словах.

4. Прочитай запитання, які поставили Ґаджикові польські друзі. Поясни, які букви пропущено у виділених словах. Доведи свою думку.

1. Хто твій найкращий дру.. або найліпша подру..**ка**?
2. Чи любиш ти читати **кни..ки**?
3. Чи сподобалася тобі віртуальна **подоро..?**

5. Уяви, що запитання польських друзів Ґаджика адресовано тобі. Запиши відповіді на них.

6. Марися і Янек розповіли Ґаджикові про найкрасивіші місця в Польщі. Прочитай їхню розповідь. Спиши виділену частину тексту, вставивши пропущені букви.

У Польщі багато мальовничих краєвидів. Між річками Вісла і Німан розкинулись неповторні Мазурські озера. У горах Татрах знаходиться одне з найкрасивіших гірських озер — Морське око. Найбільша в Татрах Хохолівська долина навесні вкривається крокусами і виглядає як фіолетове море.

У Національному парку Словінські можна побачити піщані дюни. У заповіднику «Біловезька пуща» живуть рідкісні тварини.

Нікого не залишить байдужим соляна копальня у Велічці. Тут під землею можна відвідати р.сторан, придбати сув.ніри в магазинах, відправити рідним л.стівку з підземної пошти. І навіть полікувати органи диха..я в підземному санаторії.

7. Разом з однокласниками / однокласницями пригадайте і розкажіть про подібні місця в Україні. Скористайтесь словами з довідки.

Довідка: *Шацькі озера, Карпати, Синевир, Долина нарцисів.*

8. Напиши розповідь (3–4 речення) про одне з українських мальовничих місць.

9. Марися і Янек порадили Ґаджикові відвідати цікаве місце в Польщі. Прочитай рекламний плакат про нього. Розкажи, яка інформація є на плакаті.

10. Разом з однокласниками / однокласницями підготуйте рекламний плакат про одне з цікавих місць в Україні.

11. Прочитай спогади друзів про літній відпочинок. Придумай заголовок до тексту. Спиши текст, вставивши пропущені букви.

Шви..кий потя.. зупинився на станції «Лісова».
З ва..кими рюкзаками ми вийшли на ву..ьку
сте..ку. Нас оточував ка..ковий краєви.. .

Наш похі.. тривав кілька годин. Біля оз..ра
ми зробили привал. Хлопці закинули ву..ки і
наловили дрібної ри..ки на юшку.

ПРАВИЛЬНО НАГОЛОШУЙ СЛОВА

1. Розгадай ребус — і дізнаєшся, у яку країну здійснила віртуальну подорож Родзинка. Запиши слово-відгадку. Побудуй його звукову схему. Запиши, скільки **складів**, **букв** і **звуків** у цьому слові.

2. Прочитай, що дізналася Родзинка про Чехію. Спиши виділену частину тексту, розкривши дужки і вставивши пропущені букви.

(Ч,ч)ехія розташована в ц..нтральній (Є,є)вропі.
Це нев..лика, але красива (К,к)раїна. (С,с)толиця
(Ч,ч)ехії — (М,м)істо (П,п)рага.

У (П,п)разі є найбільший у
(Є,є)вропі зоопарк. У ньому роз-
водять рідкісних тварин. Зоопарк
налічує 58 видів тварин, які зане-
сено до Червоної книги.

3. Прочитай речення. Випиши назви міст. Постав у них наголос, користуючись довідкою.

Гаджик віртуально відвідав такі польські міста:
Варшаву, Катовіце, Краків, Перемишль, Сосновець.

Родзинка подорожувала такими містами Чехії,
як Прага, Карлові Вари, Ліберець, Кладно, Тепліце.

Довідка. У польській мові наголос у більшості
слів падає на передостанній склад.

У чеській — на перший склад.

4. Пригадай і запиши **п'ять** назв українських міст. Постав у них наголос. Який висновок можеш зробити про наголос в українській мові? Перевір себе за правилом.

В українській мові може бути наголошеним **будь-який** склад у слові. Наприклад: *пра́вило, дорóба, Украї́на.*

5. Разом із сусідом / сусідкою по парті запишіть подані слова у **три** колонки: у **першу** — з наголосом на **перший** склад, у **другу** — з наголосом на **передостанній** склад, у **третю** — з наголосом на **останній** склад.

Читання, вірші, новий, випадок, навчання, зовсім, разом, донька, легкий, подруга, завдання, спина, котрий, нести, олень, запитання, виразно, везти, сантиметр, добуток, кілометр, одинадцять, човен, чотирнадцять.

6. Разом із сусідом / сусідкою по парті перевірте, чи правильно ви виконали попереднє завдання. Зіставте свої записи з таблицею слів.

Наголошений перший склад	Наголошений передостанній склад	Наголошений останній склад
ві́рші ві́падок зо́всім ра́зом до́нька по́друга спі́на о́лень чо́вен	чита́ння навча́ння завда́ння запита́ння вира́зно добу́ток одина́дцять чотирна́дцять	нові́й легкі́й котри́й нести́ везті́ сантиме́тр кіломе́тр

7. Родзинка познайомилася з чеськими школярами. Спиши їхні імена. Постав **наголос** відповідно до норм чеської мови і прочитай. Запиши **чотири** українських імені, які тобі подобаються. Постав у них наголос.

8. Як тебе звати? Чи знаєш, хто вибрав тобі ім'я? Що воно означає? Напиши про це розповідь (3–4 речення).

9. Родзинка вивчила кілька ввічливих слів чеською мовою. Прочитай, як вони звучать. Чи зрозуміле тобі їхнє значення? Значення першого й останнього висловів перевір за словником.

Прóсім.

Добрі́ ден.

Дóбрже, деку́ї.

Як се маш?

На слéданоу.

НА СЛÉДАНОУ. — До побачення.

ПРО́СІМ. — Будь ласка.

10. Разом із сусідом / сусідкою по парті розіграйте сценку знайомства з Томашем або Елішкою. Використайте вислови з попереднього завдання.

11. Спиши речення. Постав наголос у виділених словах. Зроби висновок про значення наголосу в словах.

1. **Замок** замкнула я на **замок**. 2. Друзі зібрались у далеку **дорогу**. 3. Онуки привітали **дорогу** бабусю зі святом. 4. Старші **брати** вирішили не **брати** з собою молодшого. 5. Малюк загубився і почав **плакати**. 6. Учні розглядали рекламні **плакати**.

РОЗТАШОВУЙ СЛОВА В АЛФАВІТНОМУ ПОРЯДКУ

1. Прочитай найпопулярніші в Чехії прізвища, дотримуючись правила наголошування чеських слів. Допоможи Родзинці записати ці прізвища в алфавітному порядку.

Новак, Свобода, Дворжак, Чех, Горак, Шипка, Чапек, Шпорк.

2. У Томаша й Елішки є друзі. Прочитай їхні імена і запиши в такому порядку, як у контактах телефону.

Петра, Їржі, Карел, Мартіна, Барбора, Марек, Зденек, Нікола, Якуб, Клара.

3. Запиши **вісім** імен своїх друзів, рідних чи знайомих. Розташуй їх в алфавітному порядку.

4. Прочитай, чим славиться Чехія. Спиши виділені речення, вставивши пропущені букви. Написання підкреслених слів перевір за словником.

У давн..ну Чехію наз..вали Богемією. Від цього слова походить назва скляних виробів — богемське скло. Кр..шталеві кел..хи, вази, люстри з богемського скла відомі в ус..ому світі.

Ще Чехія слав..ться найбільшим у Європі виробництвом автомобілів. За рік тут випускають більше мільйона автомашин, тисячі автобусів і мотоциклів. Чеський автомобіль «Шкода» експортують у 64 країни світу. Ним кор..стується і пр..з..дент Чехії.

5. Прочитай назви марок автомобілів. Допоможи Гаджикові записати їх в алфавітному порядку. Визнач, яким маркам належать зображені логотипи.

«Мерседес», «Ауді», «Шкода», «Рено», «Шевроле», «Форд», «Фольксваген», «Тойота», «Міцубіші», «Деу», «Майбах», «Лексус».

6. Візьми інтерв'ю у своїх однокласників / однокласниць. Розпитай, у чиїх родинах є авто. Якої марки?

7. Чи хочеш ти навчитися керувати автомобілем? Чому? Напиши про це текст (3–4 речення).

8. Прочитай слова, які прийшли до нас із чеської мови. Склади словничок цих слів, записавши їх в алфавітному порядку. З **трьома** із них побудуй і запиши речення.

Робот, грип, табір, пістолет, влада, праця, брама, бавовна, гасло, ганьба, вагатися, власний, огидний, наглий, смутний.

ПРАВИЛЬНО ПОДІЛЯЙ СЛОВА ДЛЯ ПЕРЕНОСУ

1. Прочитай повідомлення, яке Родзинці надіслали Елішка і Томаш. Придумай йому заголовок.

Справжньою гордістю **Чехії** є **замки**. На території країни їх налічується дві з половиною тисячі. Найбільшим не лише в Чехії, а й у Європі вважається замок «**Празький град**». У ньому знаходиться резиденція президента Чехії.

Сьогодні замки живуть сучасним **життям**. У них влаштовують рицарські турніри, костюмовані **дійства**. У деяких облаштовані **музеї** або готелі. Чехи люблять і бережуть ці **пам'ятки**.

2. Разом з однокласниками / однокласницями пригадайте, що ви знаєте про українські замки.

3. Допоможи Родзинці поділити для переносу слова, виділені в тексті про чеські замки. Пригадай правила переносу.

Слова переносимо **по складах**: ма-ли-на.

По-різному переносимо: 1) слова **зі збігом** кількох приголосних звуків: **кві-тка** або **квіт-ка**;

2) слова з **подовженими** приголосними звуками: **змага-ння** або **змаган-ня**.

Не можна:

1) переносити слова, що мають **один** склад: **ліс**;

2) відривати від слова **одну** букву: **мрія**;

3) розривати буквосполучення **дж**, **дз**, які позначають один звук: **гу-дзик**, **хо-джу**;

4) відривати від попереднього складу букви **й**, **ь** та **апостроф**: **лій-ка**, **паль-то**, **бур'-ян**.

4. Прочитай повідомлення Родзинки чеським друзям про українські замки. Чи можеш ти щось додати?

В Україні збереглося 116 замків. **Українські замки овіяні л..гендами. За народними переказами у багатьох із них ж..вуть прив..ди. А вночі чуються голоси колишніх мешканців замків. Деякі л..генди ро(з,с)повідають про ч..сленні скарби, (з,с)ховані в замках.**

Ця таємничість вабить туристів до Хотинського, Кам'янецького, Луцького та інших замків.

Хотинський замок-фортеця

5. Спиши речення, виділені в тексті попереднього завдання. Встав пропущені букви і розкрий дужки.

6. Запиши нáзви українських замків і поділи їх на склади для переносу.

7. Переглянь відео про замки і фортеці України за QR-кодом, поданим у кінці підручника. Уяви атмосферу замків і фортець.

8. У якому замку тобі довелося чи хотілося б побувати? Або про який замок ти читав / читала? Напиши про це текст (3–4 речення).

9. Ґаджик дiбрав слова, пов'язанi iз замками. Разом з однокласниками / однокласницями пояснить iхнi значення. За потреби, попросить допомоги у вчителя / вчительки.

Фортеця, цитадель, мур, вежа, укpiплення, бiйниця, гармата, пiдземелля.

10. Запиши слова з попереднього завдання, подiляючи iх на склади для переносу.

11. Прочитай текст. Спиши **перше** й **три останнi** речення. Встав пропущенi букви i розкрий дужки. Випиши i подiли для переносу видiленi слова.

Чеську столицю дiлить на двi частини (Р,р)iчка (В,в)лтава, а **українську** — (Д,д)нiпро.

Влтава перекладається як «дика вода». Ця назва пов'язана з великою **кiлькiстю** порогiв на рiчцi. Там вода **вирує**, створюючи небезпеку рiчковому транспорту.

На Днiпрi в давнi часи також було багато порогiв. Сьогодні вони затопленi i воднi шляхи стали безпечними. Давня назва Днiпра — Данапр, що **означає** «глибока вода».

Б..реги (Д,д)нiпра i (В,в)лтави з'єднують мости. У (К,к)иевi iх вiсiм, у (П,п)разi — десять. Найкрасивiший i **найстарiший** (К,к)арлiв мiст є вiз..тiвкою (П,п)раги.

СПОСТЕРІГАЙ ЗА ЗНАЧЕННЯМ СЛІВ

РОЗРІЗНЯЙ ПРЯМЕ І ПЕРЕНОСНЕ ЗНАЧЕННЯ СЛІВ

1. Прочитай текст. Яку картину ти собі уявляєш — справжню чи казкову? За допомогою яких слів автору вдалося це зробити? У якому значенні вжиті ці слова — у **прямому** чи **переносному**?

Прийшла до беріз осінь. Принесла їм золотисті стрічки. Вплели берези стрічки в зелені коси. Подивилося сонце на берези й не впізнало їх. Сміється сонечко, а берези сумують.

За Василем Сухомлинським

2. Спиши текст з першого завдання. Підкресли слова, вжиті в **переносному** значенні. З **двома** із них склади і запиши речення, у яких вони мали б **пряме** значення.

3. Прочитай слова, пов'язані з країною, якою віртуально подорожувала Читалочка. З виділених букв склади і запиши назву цієї країни. Постав наголос, зазнач, скільки **складів**, **букв** і **звуків** у цьому слові.

Парфуми, актор, пальто, майонез, мистецтво, афіша, макіяж.

4. Поєднай слово **Франція** з поданими словами. Запиши ті сполучення слів, які мають **переносне** значення. Утвори і запиши речення з **одним** із записаних сполучень.

приваблива

вражає

розташована

зачаровує

сучасна

розкинулась

велика

дивує

5. Візьми інтерв'ю у своїх однокласників / однокласниць. Розпитай, що вони знають про Францію.

6. Прочитай інформацію Читалочки про Францію. Про що ти дізнаєшся вперше? Знайди Францію на карті.

Франція є третьою за величиною державою Європи. Столиця Франції — місто Париж.

Багато хто пов'язує Францію лише з Ейфелевою вежею, Парижем, та жаб'ячими лапками, які французи смачно готують і їдять. Але тут набагато більше цікавинок.

У Франції розташований найвідоміший у Європі парк розваг Діснейленд. Франція є столицею моди. У Франції винайшли велосипед, повітряну кулю, парашут, підводний човен, калькулятор, фотографію, кіно, балет. І весільна біла сукня прийшла до нас також із Франції.

7. Спиши останнє речення з тексту про Францію. Підкресли слово, вжите в **переносному** значенні. Склади й запиши речення, у якому це слово матиме **пряме** значення.

8. Прочитай імена французьких друзів Читалочки. Поясни, на які українські імена вони схожі.

9. Від французьких друзів Читалочка почула знайомі їй слова. Прочитайте їх. Чи знаєте, що вони означають? Знайдіть у довідці, відповідні їм українські слова.

Салют!

Мерсі́.

Оревуа́р.

Довідка: Дякую. Привіт! До побачення.

10. Прочитай повідомлення Луїзи й Андре. Як звучать французькою мовою слова, які треба знати, щоб одержати знижку в кав'ярні?

У Франції є кав'ярні, які заохочують бути ввічливими. Тут відвідувачі, які не кажуть «привіт» і «дякую», за каву платять дорожче.

11. Уяви, що ти станеш власником / власницею дитячого кафе. Які цікаві правила чи традиції ти там запровадиш? Напиши про це текст (3–4 речення).

12. Спиши текст, вставивши пропущені орфограми. Підкресли слова, вжиті в **переносному** значенні.

Париж ро(з,с)кинувся на б..регах річки Сени. З..еднують б..реги аж тридцять сім мостів.

Гостей Парижа приваблює Ейфелева вежа. Зачаровує розкішна вул..ця, що має назву Єлисейські поля. Притягує таємничий замок-музей Лувр. Вражає найкра..ий собор Франції з м..лодійною назвою Нотр-Дам.

ДОБИРАЙ СИНОНІМИ Й АНТОНІМИ

1. Найбільшу популярність Франції принесли **мода, парфумерія, мистецтво й кухня**. Прочитайте, які слова із цих сфер українська мова запозичила з французької. Запишіть їх у чотири колонки.

Рояль, костюмер, ескіз, **соус**, репертуар, **актор**, майонез, балет, **афіша**, желе, маринад, пальто, блуза, котлета, парфуми, **кутюр'є**, **ательє**, макіяж.

Мода | **Мистецтво** | **Кухня** | **Парфумерія**

2. Пригадай, що таке синоніми й антоніми. Знайди серед виділених у попередньому завданні слів **синоніми** до поданих слів і запиши їх парами.

майстерня

оголошення

модельєр

артист

підлива

3. Спиши текст. Підкресли в словах орфограми. Знайди в тексті **синоніми** і запиши їх парами.

Луїза розказала, що найбільшою в Парижі є площа Згоди. А Читалочка розповіла про головну площу Києва — майдан Незалежності.

4. Разом із сусідом / сусідкою по парті прочитайте текст. Доберіть заголовок до нього. Випишіть у колонку виділені слова. До кожного доберіть **синонім** і запишіть поряд.

Найвідоміша і найвища будівля Франції — Ейфелева **вежа**. Її висота становить 323 метри. Це як **будинок** на 70 поверхів. На вершину вежі ведуть 1792 сходинок.

Цікаво, що Ейфелеву вежу парижани тривалий час не сприймали. Називали її будівництво **марним**, а саму вежу — **жахливою**. Будували її як тимчасову **споруду**, що мала слугувати входом на виставку. Із часом парижани звикли до неї і **стали** називати її «залізною пані». Тепер це візитівка Парижа, яка височіє над ним уже понад 130 років.

У світі налічується близько 30 копій Ейфелевої вежі. Одна з них, заввишки 35 метрів, розташована в Харкові.

5. Переглянь відео про Ейфелеву вежу за QR-кодом, поданим в кінці підручника. Що тебе найбільше вразило в ньому?

6. Прочитай текст. Випиши в колонку виділені слова. До кожного добери **антонім** і запиши поряд.

Морські кордони Франції мають **більшу** довжину, ніж **сухопутні**. На **заході** країна омивається Атлантичним океаном, на півдні — **теплим** Середземним морем, на **півночі** — протокою Ла-Манш.

У Франції є не тільки морські та океанічні узбережжя, а й **високі** гори Альпи. Найвища гора Монблан розташована на кордоні Франції й Італії. Її висота — 4810 метрів. У перекладі Монблан — це «**біла** гора».

Дуже схоже значення має назва української Говерли — серця Карпат. Говерла означає «сніжна гора». Її висота — 2061 метр.

Гора Монблан

Гора Говерла

7. Чи мрієш ти побувати у Франції? Що хочеш побачити? Напиши про це текст (3–4 речення).

8. Допоможіть Читалочці дібрати **синоніми** до поданих слів французького походження. Запишіть утворені пари слів. З виділеними словами складіть і запишіть речення.

дебошир

шампіньйон

аплодисменти

вояж

модерний

9. Прочитай словосполучення. Заміни виділені слова **антонімами**. Запиши утворені сполучення слів. Із двома з них склади й запиши речення.

великий deboшир
гучні аплодисменти
довгий вояж
модерний одяг
свіжі шампіньйони

РОЗПІЗНАВАЙ БАГАТОЗНАЧНІ СЛОВА

1. Прочитай повідомлення Луїзи й Андре. Спиши виділені речення. Поясни значення підкреслених слів. Які ще значення вони можуть мати?

Південь Франції славиться лавандовими полями. Під час цвітіння лавандове поле стає **фіолетовим**. У цей час сюди з'їжджаються французи й туристи з інших країн для фотосесій.

Лаванду називають **блакитним золотом**. Адже вона дуже цінна. Її використовують у медицині, парфумерії, косметиці. Є лавандовий мед, варення.

Лаванда — **рослинний символ Франції**, туристична **родзинка** краю.

2. Разом з однокласниками й однокласницями пояснить, чому підкреслені в попередньому завданні слова називають **багатозначними**. Складіть і запишіть речення, у яких ці слова матимуть інші значення.

3. Прочитай речення. Визнач, скільки значень має слово **лаванда**. Поясни, чому в кожному реченні воно написано по-різному. Спиши речення, яке тобі найбільше сподобалося. Придумай своє речення, у якому слово **лаванда** матиме інше значення, і запиши його.

1. У наш клас прибула нова учениця — Оленка Лаванда.

2. У полі зацвіла лаванда.

3. На нашій вулиці відкрився салон краси «Лаванда».

4. Ми проїжджали село Лаванда.

5. Мило «Лаванда» має запах цієї рослини.

4. Напиши повідомлення для Андре й Луїзи про рослинні символи України (3–4 речення). Можеш скористатися світлинами.

5. Разом з однокласниками / однокласницями прочитайте інформацію, яка зацікавила Читалочку. Чи відомі вам імена згаданих художників?

Побачивши картини Катерини Білокур на виставці в Парижі, відомий художник Па́бло Піка́ссо захоплено сказав: «Якби у Франції була така жінка, ми б змусили весь світ говорити про неї».

6. Хочеш дізнатися більше про Катерину Білокур? Тоді переглянь відео за QR-кодом, поданим у кінці підручника.

7. Розглянь світлини картин Катерини Білокур і Пабло Пікассо. Визнач, хто яку картину написав. Поясни, чому так думаєш. Яка картина тобі більше подобається? Чому?

8. Прочитай словосполучення. Визнач, яке слово в ньому **багатозначне**. Яке ще значення має це слово? Склади й запиши речення з цим словом в іншому значенні.

писати картини

9. Разом із дорослими знайди в інтернеті чи інших джерелах відповіді на подані запитання і запиши їх.

1. Коли жила і творила Катерина Білокур?

2. Що зображала на своїх картинах художниця?

3. Як ставилися до її творчості в родині, а як оцінили у світі?

ДОСЛІДЖУЙ ФРАЗЕОЛОГІЗМИ

1. Прочитай цікаву інформацію про французів. Розкажи, як ти ставишся до свого харчування.

Сніданок, обід, вечеря, їжа та всі пов'язані з ними слова — священні для французів. Конкурувати з ними можуть тільки *регбі, велосипед, футбол*. І то, якщо на ситий шлунок. Категорично не можна телефонувати французу, коли він їсть! Це його дуже роздратує. У Франції запізнення з обіду пробачать швидше, ніж якщо застряг у заторі.

Про харчування дбають у французьких школах. Учні молодших класів мають велику перерву, під час якої можуть піти додому, щоб пообідати.

2. Візьми інтерв'ю в однокласників / однокласниць. Розпитай, що вони найбільше поцінують у житті.

3. Прочитай, що дізналася Читалочка про вподобання французьких друзів.

Андре полюбляє кататися на велосипеді. Як тільки випадає нагода — він сідає на свого двоколісного коня і **мчить як вітер**.

А Луїза любить солодощі. Найбільше їй до вподоби еклери із заварним кремом. Вони такі смачні, що **пальчики оближеш!**

Проведи дослідження!

1. Прочитай сполучення слів, виділені в тексті попереднього завдання.
2. Поясни, як розумієш їх значення.
3. Запам'ятай, такі вислови називаються фразеологізмами. Прочитай правило про фразеологізми.

Фразеологізми — це влучні, нероздільні, сталі вислови, які можна замінити синонімами.

Наприклад: **сидіти склавши руки** — лінуватися;
як гім серед ясного неба — несподівано.

4. Допоможи Читалочці дібрати до поданих фразеологізмів **близькі** за значенням слова. Запиши їх. За потреби скористайся довідкою.

пасти задніх — ...
шкірити зуби — ...
розбити глек — ...
як кіт наплакав — ...
викинути з голови — ...
водити за носа — ...
накивати п'ятами — ...
їхати зайцем — ...

Довідка: *сміятися, посваритися, відставати, дуже мало, обманювати, забути, без квитка, втекти.*

5. Із **двома** фразеологізмами з попереднього завдання склади й запиши речення.

6. Прочитай про одну французьку традицію. Пригадай, які першоквітневі традиції є в нашій країні.

Наприкінці березня мсьє Жак розповів нам про цікаву французьку традицію. Напередодні першого квітня всі готують квітневих риб — вирізаних із паперу, розмальованих власноруч і описаних добрими жартами й щирими побажаннями.

Рибу таку належить першого квітня непомітно почепити на спину тому, до кого відчуваєш симпатію, кого поважаєш і маєш за друга. Виходить одночасно і жарт, і вияв прихильності.

Катерина Бабкіна

7. Чи зацікавила тебе французька традиція? Кому тобі хотілося б приготувати квітневу рибу? Що написати на ній? Напиши про це текст (3–4 речення).

8. Прочитай фразеологізми. Заміни ними виділені в реченнях слова. Запиши утворені речення.

як оселедців у бочці

бити байдики

робити з мухи слона

дірка від бублика

ловити ґав

золоті руки

1. Марійка продовжувала **лінуватися**.
2. Людей в автобусі було **дуже багато**.
3. Дядько Іван був майстром **умілим**.
4. Комусь дісталось усе, а комусь — **нічого**.
5. Дмитрик на уроці **був неуважним**.
6. Не треба **перебільшувати**.

9. Вибери з довідки слова і словосполучення, які є **синонімами** до поданих висловів. Запиши їх. Підкресли **фразеологізми**.

Почервоніти від сорому, ...

З'явитися несподівано, ...

Довідка: *виникнути неочікувано, зашарітися, як сніг на голову, пекти раків, як півень з бур'яну.*

10. Спиши речення, розкривши дужки. Знайди і підкресли в них фразеологізми.

1. Дівчата домовились тр(е,и)мати язик за зубами.
2. До с(е,и)ла було рукою подати.
3. Досить нас водити за ніс і х(е,и)трувати.
4. Данилко шви(д,т)ко злі(з,с) з яблуні і накивав п'ятами.

5. В(е,и)лика простора кімната була як у віночку.

РОЗРІЗНЯЙ ЗАСТАРІЛІ І НОВІ СЛОВА

1. Прочитай слова.

Електромобіль, князь, кольчуга, мурал, ґаджет, скриня, шоумен, свитка, смартфон, чумак.

Проведи дослідження!

1. Випиши в одну колонку слова, які є сучасними, новими.
2. До другої колонки запиши давні, застарілі слова.
3. Зроби висновок, які слова називають застарілими, а які — новими. Перевір себе за правилом.

Слова, що виходять з нашого вжитку називаються **застарілими**. Наприклад: *дирижабль, грамофон*.

Слова, які з'явились у мові нещодавно, називаються **новими**. Наприклад: *бейджик, шопінг*.

- ### 2. Прочитай ряди застарілих і нових слів. Знайди слова, які потрапили не в той ряд. Спиши ряди слів. Слова, що «заблукали», постав на свої місця.

Міліція, чоло, уста, презентація, москаль, пістоль, жупан, ноутбук.

Віртуальний, біткойн, очіпок, квест, менеджер, банкомат, карета, хакер.

- ### 3. Склади і запиши речення з одним **новим** і одним **застарілим** словом з попереднього завдання.

4. Прочитай повідомлення Читалочки про французького письменника. Чи читав / читала ти його твори? Чи подобаються тобі казки?

Відомий на весь світ казкар Шарль Перро — французький письменник. Казки він почав писати у літньому віці. Зазвичай вигадував не сам. Деякі пам'ятав з дитинства, інші зібрав його п'ятнадцятирічний син П'єр.

Першими були надруковані казки «Грізельда», «Кумедні бажання» та «Осляча шкіра». А згодом Шарль Перро видав збірку «Казки матінки Гуски». До неї увійшли «Спляча красуня», «Червона Шапочка», «Синя Борода», «Кіт у чоботях», «Попелюшка», «Ріке з чубчиком» та «Хлопчик-мізинчик».

5. Візьми інтерв'ю в однокласників / однокласниць. Постав їм 3–4 запитання за змістом тексту про Шарля Перро.

6. Читалочці цікаво, які книжки ти любиш читати. Напиши про це текст (3–4 речення).

7. Прочитайте й обговоріть у класі пораду Родзинки. Чи погоджуєтеся ви з нею?

Важко уявити сучасне життя без гаджетів. Комп'ютери, смартфони, планшети допомагають спілкуватися в соцмережах, надсилати листи електронною поштою, швидко знаходити відповіді на будь-які запитання. Навіть дистанційно навчатися.

Усі гаджети дуже корисні. Але користуватися ними необхідно за потреби. Не можна замінювати гаджетами ігри з друзями, прогулянки та живе спілкування. Адже ви можете потрапити в комп'ютерну залежність. Тому частіше відкладайте

гаджети і виходьте надвір. Пограйте в квача, хованки, футбол, дартс, бадмінтон. Покатайтеся на велосипеді, роликах чи скейтборді.

8. Випиши з поради Родзинки нові слова. Підкресли в них орфограми.

9. Прочитай текст. Випиши застарілі слова. Усно поясни, як розумієш їх значення.

У князя Ярослава Мудрого було три доньки: Єлизавета, Анна й Анастасія. Щоб налагодити стосунки з іншими державами, батько видав їх заміж за іноземних королів і цісарів.

Княжна Анна одружилася з королем Франції. На відміну від свого чоловіка Генріха і французьких баронів вона була освіченою людиною. У Париж Анна привезла посаг з книжками. Читала їх сама, навчала грамоти свого сина — спадкоємця престолу, французьких дітей.

Сьогодні поблизу Парижа стоїть пам'ятник Анні Ярославні. Він свідчить про любов і повагу французького народу до дочки київського князя.

За Антоном Ладинським

ПРИГАДАЙ БУДОВУ СЛОВА

ВИЗНАЧАЙ БУДОВУ СЛОВА

1. Разом з однокласниками / однокласницями прочитай-те слова і словосполучення. Поясни, що означає кожне з них. Пригадайте, що позначають зображені в останній рамочці значки.

корінь слова

спільнокореневі слова

закінчення

основа

префікс

суфікс

2. Розбери подані слова за будовою. Можеш скористати-ся підказкою Ґаджика.

Мова, розмова, мовлення.

Розібрати слово за будовою — означає позначити всі частини слова, які в ньому є: **закінчення, основу, корінь, префікс, суфікс.**

3. Випиши з поданих слів **спільнокореневі**. Вони підкажуть тобі, де віртуально побував Щебетунчик. Познач **корінь** у цих словах. Склади і запиши **два** речення з цими словами.

Німеччина, знімати, німець, анімація, німкеня, німецький.

4. Запиши, у якій країні побував віртуально Щебетунчик. Знайди цю країну на карті.

5. Разом з однокласниками / однокласницями розгляньте таблицю. Про що ви дізналися з неї?

Інформація про Німеччину	
Офіційна назва	Федеративна Республіка Німеччина
Столиця	місто Берлін
Прапор 	прямокутне полотнище з трьох рівновеликих горизонтальних смуг: верхньої — чорної, середньої — червоної і нижньої — золотистого кольору
Державна мова	німецька
Валюта	євро
Кількість населення	понад 82 мільйони

6. Випиши з таблиці «Інформація про Німеччину» виділені слова. Розбери їх за будовою. Склади й запиши речення зі словом, яке має таку будову:

7. Склади таблицю «Інформація про Україну».

8. Прочитай імена німецьких школярів, з якими познайомився Щебетунчик. Запиши й розбери за будовою ці слова.

9. Прочитай, як звучать німецькі ввічливі слова. Чи здогадуєшся, що вони означають? Знайди в довідці відповідні їм слова української мови. Перевір себе за словником.

Ґу́тен таґ.

Бі́тте.

Да́нке.

А́уф ві́дерзеєн.

Довідка: *Будь ласка. Дякую. Добрий день. До побачення.*

А́УФ ВІ́ДЕРЗЕЄН. — До побачення.

БІ́ТТЕ. — Будь ласка.

ҐУ́ТЕН ТАґ. — Добрий день.

ДА́НКЕ. — Дякую.

10. Під час знайомства Ганс сказав Щебетунчикові український ввічливий вислів. Розпізнай його за поданими звуковими схемами слів. Запиши цей вислів і розбери за будовою слова з нього.

— • — | — • =

— • =

11. Спиши текст, вставивши пропущені букви. Випиши і розбери за будовою виділені слова.

Німці — дуже акуратні, д..сципліновані, **працьовиті**. Вони дотримуються законів і прав..л.

Дітям видають **в..лосипедні** права. Якщо їх немає, д..тина не має права їздити на в..лосипеді.

За поруше..я прав..л стягуються штрафи. Так, за зірвану **квітку** в лісі, парку або сквері — **штраф** 650 євро.

ПРАВИЛЬНО ПИШИ СЛОВА З СУМНІВНИМИ ПРИГОЛОСНИМИ ЗВУКАМИ

1. Прочитай слова. Визнач, які букви в них пропущено. Поясни Гаджикові, як перевірити написання цих слів.

ні..ті

кі..ті

ле..кий

во..кий

боро..ьба

про..ьба

во..зал

фу..бол

2. Запиши слова з попереднього завдання разом з перевірними словами. Зі словами, які перевіряються за словником, склади і запиши речення.

3. Спиши повідомлення Щебетунчика, вибравши з дужок потрібну букву.

Найпопулярніший ви(д,т) спорту в Німеччині — фу(д,т)бол. Збірна країни є однією з найсильніших фу(д,т)больних коман(д,т) у світі. Вона неодноразово перемагала в неле(г,х)кій боро(д,т)ьбі за звання чемпіона Європи і світу.

4. Розгадай загадку Родзинки.

Хліб німецькою мовою — *брот*. А масло — *бутер*. Як звучить німецькою мовою словосполучення хліб з маслом?

5. Поспілкуйтеся в групі. Хто знає, як називають бутерброди українською мовою?

6. Родзинка знайшла в інтернеті українські назви бутербродів. А Гаджик — інші назви цієї страви. Прочитай їх. Які з них тобі доводилося чути або вживати? Де саме?

Кана́пка, канапе́, ма́занець, на-
ма́зник, наклада́нець, пере́кусник,
пере́кусень, нахлі́бок, нахлі́б, са́ло-
хлі́б, ма́слохлі́б, сірохлі́б.

Се́ндвіч, бу́ргер, га́мбургер, چی́збургер,
фі́шбургер.

7. Чи люби́ляєш ти бутерброди? Які бутерброди тобі більше подобаються? Як часто ти їх уживаєш? Напиши про це текст (3–4 речення).
8. Щебетунчик записав кілька слів німецького походження, які є в українській мові. Прочитай їх і запиши в алфавітному порядку, вибравши з дужок потрібну букву.

Вундеркін(д,т), матрац, рюкза(г,к), цукор,
бутербро(д,т), шла(г,к)баум, курор(д,т), штраф,
кран, цифербла(д,т), айсбер(г,х), фарба, мушля.

9. Спиши прислів'я, розкривши дужки.

1. Сказати ле(г,к)ко, але зробити ва(ж,ш)ко.
2. Ло(ж,ш)ка дьо(г,х)тю зіпсує бочку меду.
3. Пта(ж,ш)ка мала, а кі(г,х)ті гострі.
4. Боро(д,т)ьба і тру(д,т) — славу принесуть.
5. Починай навчання про(з,с)ьбою, а закінчуй вимогою.

РОЗРІЗНЯЙ СПІВЗВУЧНІ ПРЕФІКСИ І ПРИЙМЕННИКИ

1. Прочитай словосполучення. Нагадай Ґаджикові, до якої частини мови належать виділені слова. Що ти знаєш про цю частину мови?

розмовляти з друзями
зайти до друзів
покладатися на друзів
дізнатися від друзів
приготувати для друзів
побувати в друзів

2. Запиши словосполучення. За потреби скористайся правилом. Підкресли **прийменники** і познач співзвучні з ними **префікси**.

(по) бігти (по) дорозі
(з) ліпити (з) пластиліну
(від) пливти (від) берега
(в) лучити (в) мішень
(на) клеїти (на) папір
(до) їхати (до) площі

Префікс — це частина слова. Його пишемо **разом** зі словом.

Прийменник — це частина мови. **Прийменники** пишемо **окремо** від інших слів.

Між **прийменником** і наступним словом **можна вставити** ще одне слово. Наприклад: за дерево — за **високе** дерево.

Прийменники ніколи **не стоять** перед дієсловами. Наприклад: заходити, приїхати.

3. Еріка і Ганс розповіли про улюблену страву німців. Дізнайся про неї з тексту. Спиши текст, розкривши дужки.

(У) німців є (у) люблена страва — баварські ковбаски. Це (від) варені сосиски білого кольору. Їх готують тільки (з) натуральних продуктів. (До) них не (до) дають ніяких хімічних добавок і барвників.

4. Яку національну українську страву ти порадиш скуштувати німецьким школярам? Напиши про це текст (3–4 речення). За потреби скористайся довідкою.

Довідка: борщ, вареники, галушки, узвар.

5. Хочеш дізнатися, як з'явився український борщ? Тоді переглянь відео за QR-кодом, поданим у кінці підручника.

6. Прочитай повідомлення Щебетунчика. Випиши з нього слова з префіксами. Познач їх.

Всесвітнє визнання, захоплення і щиру дитячу любов завоювали німецькі казкарі Якоб і Вільгельм Грімм. «Білосніжка», «Бременські музиканти», «Горщик каші», «Золота гуска» — ці пречудові історії прочитали діти багатьох країн світу.

7. Візьми інтерв'ю в однокласників і однокласниць. Розпитай, чи відомі їм казки братів Грімм. Які з них найулюбленіші?

8. Розгляньте кадри з мультфільмів. Чи знайомі вони вам? Про що йдеться в цих мультфільмах?

9. Прочитай уривок з казки «Стоптані черевички». Спиши виділену частину, розкривши дужки. Познач **префікси** у словах і підкресли **прийменники**.

Жив собі колись король.
Було у нього дванадцять доньок, одна краща за іншу.
Спали вони всі разом в одній залі, і ліжка їхні стояли поряд.

Увечері, коли доньки лягали спати, король (за) чиняв двері (на) засув. А вранці, коли двері (від) чиняв, то завжди помічав, що всі черевички його доньок стоптані (від) танців. Ніяк він не міг (з) розуміти, чому це (від) бувається. І (на) казав король оголосити (на) все королівство, що той, хто дізнається, де це вони (по) ноках танцюють, може (о) брати одну з них собі (в) дружини...

Брати Грімм (переклад Миколи Харченка)

ДОСЛІДИ СЛОВА З ПРЕФІКСАМИ *пре-* і *при-*

1. Спиши колонки слів. Познач у них префікс.

премудра

приїхати

прегарний

прийти

предобра

приліпити

Проведи дослідження!

1. Визнач, до яких слів замість префікса можна підставити слово **дуже**.
2. Який префікс вони мають?
3. У якій колонці слова означають наближення, приєднання чогось?
4. Який у них префікс?
5. Зроби висновок про те, коли пишемо префікс **пре-**, а коли — **при-**. Перевір себе за правилом.

Префікс **пре-** пишемо переважно в **прикметниках**, коли замість нього можна підставити слово **дуже**.

Наприклад: прекрасний — **дуже** красивий.

В інших випадках пишемо префікс **при-**.

Наприклад: прилетіти, присісти, приміський.

2. Спиши словосполучення, вставивши пропущені букви.
Із **двома** з них склади й запиши речення.

пр..чудовий день

пр..миле цуценя

пр..старий замок

пр..клеїти оголошення

пр..чалити до берега

пр..лягти на дивані

пр..в'язати до дверей

пр..смачний обід

3. Допоможи Читалочці замінити виділені сполучення слів одним словом. Запиши їх за зразком.

Зразок: *слуга при дворі — придворний слуга.*

площа **при вокзалі** — ...

сад **при школі** — ...

бульвар **при морі** — ...

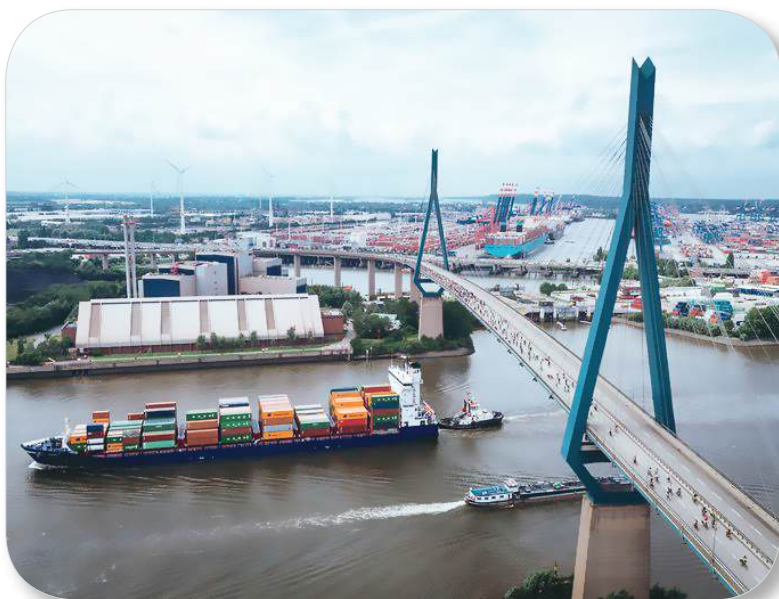

4. Прочитай повідомлення Щебетунчика. Спиши виділену частину тексту, вставивши пропущені букви.

До **Німеччини** **пр..їздить** багато туристів. Вони **пр..бувають** із різних куточків світу. Їх **пр..ваблюють** **пр..красні** старовинні споруди, **пр..чудові** куточки природи, **пр..хороші** люди.

Німеччину омивають моря — Балтійське й Північне. Територією Німеччини простягаються гори Альпи. Є тут ліси, поля, виноградники.

Як і в Україні, в Німеччині багато річок. Найбільші серед них Рейн, Дунай, Ельба, Одер. На річці Ельбі аж 2300 мостів!

5. Пригадай, які моря, гори й річки є в Україні. Напиши про це текст (3–4 речення).

6. Перевір, чи правильно Ґаджик записав слова. Запиши ці слова, виправивши, де потрібно, помилки.

Прелягти, премудрий, пригіркий, прибувати, пресолити, причудовий, превокзальний, присвітлий.

7. Прочитай речення. Допоможи Щебетунчику замінити виділені фрази одним словом із префіксом **пре-** або **при-**. Запиши змінені речення.

Зразок: ділянка біля садиби — присадибна ділянка.

1. Не зовсім зачинити двері.
2. Надзвичайно красива музика.
3. Дуже густий ліс.
4. Смуга при кордоні.
5. Трохи мерзла трава.
6. Дуже погана погода.

8. Утвори за допомогою префіксів **пре-** або **при-** слова від поданих слів і запиши їх. Із **трьома** утвореними словами склади і запиши речення.

Вчити, міряти, солодкий, думати, бігти, хоробрий, міський, мудрий, дивний, ховати, кріпити, багато, тягти, шити, гіркий, хитрий, чесати, широкий.

УТВОРЮЙ СЛОВА ЗА ДОПОМОГОЮ ПРЕФІКСІВ І СУФІКСІВ

1. Спиши слова. Розбери їх за будовою. Поясни Гаджикові, як утворилися **друге** і **третє** слова.

добрий — предобрий — найдобріший

2. Запиши подані слова в колонку. Утвори від них нові слова таким самим способом, як у попередньому завданні. Із **двома** з утворених слів склади і запиши речення.

гарний

сильний

хитрий

3. Прочитай повідомлення Щебетунчика. Випиши слова, утворені за допомогою **префіксів**. Познач у них префікс.

Німеччина за площею вдвічі менша від України. Проте це одна з найбагатших, найуспішніших, найрозвиненіших країн світу. Найбільші її міста: Франкфурт-на-Майні, Мюнхен, Дрезден, Берлін, Кельн, Гамбург. У них побудовані великі міжнародні аеропорти, які сполучають країну з усіма державами Європи і світу.

4. Щебетунчик має квиток. Розгляньте його у групі однокласників / однокласниць. Про що ви з нього дізналися?

12:30 30 квіт... 1 д. 4 год. в дорозі

Київ

АС-ЗЛВ вул. Симона Петлюри, 32

16:30 01 трав..

Берлін

ZOB Masurenalle, 4-6

✓ Деталі

Перевізник: KLR Bus

Автобус: Van Hool

5. Чи доводилося тобі кудись їздити? Куди саме? Яким транспортом ти користувався / користувалася? Чи ти тільки мрієш кудись поїхати? Напиши про це текст (3–4 речення).

6. Спиши слова. Поясни, від яких слів вони утворилися. Познач у кожному слові частину, за допомогою якої воно утворилося. Добери і запиши в кожен колонку по **два** слова, які утворилися таким самим способом.

маленький

столик

дитинка

7. Допоможи Читалочці змінити слова у поданих словосполученнях на пестливі. Запиши утворені словосполучення. Познач в утворених словах суфікси.

білий кіт
руда білка

малий кінь
чорний пес

8. Прочитай текст. Випиши в колонку виділені слова. Визнач, від яких іменників вони утворились, і запиши їх поряд. Поясни, як утворилися ці слова.

Німеччина **славиться** якісними дорогами. Далеко за межами країни відомі її знамениті автобани. Це **швидкісні** магістралі з **прекрасним** дорожнім покриттям. На деяких із них навіть немає **обмежень** швидкості.

9. Добери і запиши слова з поданими **суфіксами**. Склади і запиши з кожним речення.

-ищ-

-очок-

-инк-

-есеньк-

ДІЗНАЙСЯ БІЛЬШЕ ПРО ІМЕННИК

РОЗРІЗНЯЙ ІМЕННИКИ — НАЗВИ ІСТОТ І НЕІСТОТ, ВЛАСНІ І ЗАГАЛЬНІ НАЗВИ

1. Постав питання до поданих слів. Визнач, до якої частини мови вони належать. Запиши їх у дві колонки.

школярка

верблюд

екран

йод

цифра

артисти

риба

індик

яблуко

ХТО?

ЩО?

2. Нагадай Гаджикові, у якій колонці іменники є назвами **істот**, а в якій — назвами **неістот**. Перевір свою думку за правилом.

Іменник — це частина мови, яка **називає предмет** і відповідає на питання **хто?** або **що?**.

Іменники — **назви істот** відповідають на питання **хто?**. Наприклад: *батько, лисиця*.

Назви неістот відповідають на питання **що?**. Наприклад: *вулиця, клен*.

3. Добери і запиши **три** іменники — **назви істот** і **три** — **назви неістот**.

4. Склади слово з перших букв слів, поданих у першому завданні. Воно називає країну, якою подорожувала Родзинка. Знайди цю країну на карті. Запиши назву цієї країни і побудуй **звукову схему** цього слова.

5. Прочитай інформацію Родзинки про Швейцарію. Поясни, чому виділені іменники написані з **великої** букви. Перевір себе за правилом.

Швейцарія — невелика, але багата й цікава європейська країна. Вона має спільні кордони з **Італією, Францією, Німеччиною, Австрією**.

Велику частину території країни займають гори **Альпи**. Найвища вершина **Швейцарських Альп** — **Дюфур**. Її висота становить 4634 метри. Вершини гір укриті вічними снігами.

Іменники бувають **загальними** назвами і **власними**. **Власні** назви пишемо з **великої** букви.
Наприклад: собака **Рекс**.

6. Склади за світлинами **три** речення, використовуючи **власні** назви, і запиши їх. Підкресли назви істот.

7. Спиши текст, розкривши дужки. Підкресли іменники — **власні** назви.

(Ш,ш)вейцарія славиться чистими і гл(е,и)бокими (О,о)зерами. Найбільші серед них — (Ж,ж)еневське, (Ц,ц)юрихське.

Чисті (Р,р)ічки (Р,р)ейн, (Р,р)она, (І,і)нн, (Т,т)ічино роблять (К,к)раїну пр(и,е)вабливою для відпочинку.

8. Де тобі хотілося б відпочивати — у горах, біля озера чи річки? Чому? Напиши про це текст (3–4 речення).

9. Допоможи Щебетунчикові записати слова, вибравши з дужок потрібну букву. Підкресли **власні** назви.

(Ш,ш)вейцарія, (Р,р)ічка, (А,а)льпи, (Ж,ж)е-
невське, (О,о)зеро, (Г,г)ори, (Р,р)ейн, (М,м)істо,
(В,в)інниця, (К,к)арпати, (С,с)вітязь, (К,к)раїна.

10. Склади з поданими словами **одне** речення про Укра-
їну й **одне** про Швейцарію і запиши їх.

Альпи

Женевське

Карпати

Світязь

11. Спиши текст, розкривши дужки. Підкресли **власні** назви. Випиши по **два** іменники в кожну колонку.

(Ш,ш)вейцарія (не) має офіційної (С,с)толиці.
Влада (К,к)раїни знаходиться у (М,м)істі (Б,б)ерн.
Тому іноземці вважають це (М,м)істо (С,с)толи-
цею. Швейцарці так (не) думають. Усі (М,м)іста
(К,к)раїни для них є однаково значущими.

НАЗВИ ІСТОТ

НАЗВИ НЕІСТОТ

ВИЗНАЧАЙ РІД І ЧИСЛО ІМЕННИКІВ

1. Розгляньте у групі однокласників / однокласниць таблицю. Дайте відповіді на запитання Читалочки.

Роди іменників		
Чоловічий рід (він, мій)	Жіночий рід (вона, моя)	Середній рід (воно, моє)
берег	річка	серце
кінь	бабуся	селі
батько	ніч	курча
		ягн

1. Скільки родів мають іменники?
2. Як називаються роди іменників?
3. Які слова допомагають визначити рід іменників?
4. Які закінчення можуть мати іменники кожного роду?

2. Допоможи Щебетунчикові змінити за числами подані в таблиці іменники. Постав їх у формі **множини** і запиши. Познач закінчення.

3. Спиши повідомлення Родзинки. Підкресли іменники, вжиті в **однині**. Познач над кожним його **рід**.

ж. р.

Зразок: Яка країна тебе зацікавила?

Швейцарія не багата на корисні копалини. Тут видобувають тільки сіль.

А прославили цю країну на весь світ швейцарські годинники, швейцарський сир. Відомий також швейцарський шоколад. Країна продає його найбільше. Ще у Швейцарії виробляють якісне дитяче харчування.

4. Розгляньте у групі однокласників / однокласниць етикетку. Користуючись довідкою, перевірте, чи якісний цей шоколад. Яка ще інформація з етикетки важлива для вас?

Довідка. *Склад якісного шоколаду: какао терте, какао-масло, цукор. Молочний шоколад містить ще сухе молоко.*

5. Розглянь таблицю. Зроби висновок, чи варто тобі вживати шоколад. Чому? Напиши про це текст (3–4 речення).

ШОКОЛАД	
Користь	Шкода
• приємний смак • містить поживні речовини • корисний для мозку • покращує настрій	• можлива алергія • тривожність • шкодить зубам • надмірне збудження

6. Прочитай і запиши імена швейцарських друзів Родзинки. Познач **закінчення** у цих словах. Які українські імена з такими закінченнями ти знаєш? Запиши по **три** жіночих і чоловічих імені.

7. Як думаєш, якою мовою розмовляють мешканці Швейцарії? Прочитай текст, щоб перевірити свою думку. Від виділених слів утвори іменники **жіночого** роду й запиши. Підкресли **власні** назви.

У Швейцарії немає офіційної **державної** мови. Більшість швейцарців **розмовляють** німецькою. А ще тут поширені **французька** й **італійська**.

8. Пригадай, з якої мови подані слова. Що вони означають? Запиши відповідні українські ввічливі вислови. Підкресли в них **іменники**. Познач зверху їхній **рід**.

Гу́тен таґ.

Бі́тте.

Ауф ві́дерзеєн.

9. Спиши текст, вставивши пропущені букви. Підкресли іменники, вжиті у формі **множини**. Постав їх у формі **однини** й запиши. Познач над кожним його **рід**.

Діти у Шв..йцарії ідуть до школи в чотири роки. Навчаються вони чотири дні на тижд..нь. С..р..да, субота і н..діля — в..хідні дні.

Освіта в країні повністю безкоштовна, для іноземців також. Виняток становлять пр..ватні школи.

ДОСЛІДИ ВІДМІНКИ І ВІДМІНКОВІ ПИТАННЯ

1. Спиши сполучення слів. Познач закінчення у виділених словах.

приваблює **природа**

ставитися до **природи**

вдячні **природі**

виїхали на **природу**

милувалися **природою**

відпочивали на **природі**

Проведи дослідження!

1. Поясни, як змінилося слово *природа*, зв'язуючись з іншими словами.
2. Постав питання до цього слова в кожному сполученні слів.
3. Прочитай і запам'ятай правило про змінювання іменників за питаннями.

Зміну закінчень іменників називають **відмінюванням** або **змінюванням за відмінками**.

Іменники мають **сім** відмінків: **називний, родовий, давальний, знахідний, орудний, місцевий, кличний**.

Шість відмінків відповідають на питання. Сьомий, **кличний** відмінок, не відповідає на питання. Іменники в цьому відмінку використовують у звертаннях.

2. Розглянь таблицю. Запам'ятай назви відмінків і питання, на які вони відповідають.

Назва відмінка	Скорочено	Питання, на які відповідає відмінок	Приклади відмінювання іменників	
			в однині	у множині
Називний	Н.	хто? що?	друг	друзі
Родовий	Р.	кого? чого?	друга	друзів
Давальний	Д.	кому? чому?	другові	друзям
Знахідний	Зн.	кого? що?	друга	друзів
Орудний	Ор.	ким? чим?	другом	друзями
Місцевий	М.	на кому? на (у) чому?	на другові	на друзях
Кличний	Кл.	_____	друже	друзі

3. Дай відповіді на запитання Щебетунчика.

1. Скільки відмінків мають іменники?
2. Як вони називаються?
3. На які питання відповідає кожний відмінок?
4. Який відмінок не відповідає на питання?
5. Коли використовують іменники в цьому відмінку?

4. Переглянь відео про відмінки іменників за QR-кодом, поданим у кінці підручника. Воно допоможе тобі краще запам'ятати назви відмінків і відмінкові питання.

5. Разом із сусідом / сусідкою по парті пограйте у «Відлуння» — хтось називає відмінок, а хтось — питання, на які він відповідає.

6. Спиши словосполучення, поставивши **питання** до виділених слів. Користуючись таблицею, визнач **відмінок** цих іменників і запиши за зразком.

М.
Зразок: *росте (на чому?) на дереві.*

Побачив **їжака**, присмачила **олією**, подарував **мамі**, живуть в **акваріумі**, підійшли до **будинку**.

7. Із сусідом / сусідкою по парті провідмініайте **усно** слова: **сонце, земля, гори**. Можете користуватися таблицею.

8. Прочитай повідомлення Родзинки. Випиши виділені слова. Визнач їхній **відмінок** і познач його скорочено над словом.

Альпи — найвищі і найдовші гори в Європі. Це ідеальне місце для відпочинку.

Тут є незвичайний готель без стін, даху й вікон. Там дерев'яне ліжко стоїть серед гір. Просто з ліжка туристам відкриваються захопливі краєвиди. На випадок дощу поряд збудовані комфортні кімнати. Цей готель користується великою популярністю. Щоб потрапити до нього, треба записатися в чергу.

9. Уяви, що ти відпочиваєш в Альпах. Що ти вибереш для сну — ліжко просто неба чи затишну кімнату в готелі? Чому? Напиши про це текст (3–4 речення).

10. Спиши цікаві факти про Швейцарію. Встав пропущені букви. Визнач **відмінок** виділених іменників і познач його скорочено над словом.

У Швейцарії немає номерів квартир. Замість них вивішують таблички з прізвищами мешканців.

Більшість магазинів у Швейцарії закр..ваються о д..в'ятнадцятій годині. А в н..ділю не працюють зовсім. Тільки у ч..твер вони відкриті до двадцять першої години. Щоправда, це не стосується маленьких крамничок. Вони працюють за власним розкладом.

ЗМІНЮЙ ІМЕННИКИ ЗА ВІДМІНКАМИ

1. Дізнайся і запиши, якою країною подорожував Гаджик. Для цього розгадай ребус. Підкресли в записаному реченні **власні** назви.

2. Разом із сусідом / сусідкою по парті пригадайте назви відмінків і питання, на які вони відповідають: хтось називає їх, а хтось перевіряє за таблицею на с. 59. Провідмініняйте **усно** іменники, підкреслені в записаному реченні.

3. Прочитай, що дізнався Гаджик про Угорщину. Спиши виділену частину тексту, розкривши дужки.

Угорщина — одна з найдавніших (країна) у (Європа). Вона утворилася раніше за (Німеччина) і (Франція).

Столиця (Угорщина) — місто Будапешт. Його назва виникла з назв двох (міста) — Буда і Пешт, які розкинулися на протилежних (береги) Дунаю. Дев'ять мостів з'єднали Буду і Пешт в одне місто, якому дали назву Будапешт.

4. Прочитай імена угорських друзів Гаджика. Яке з них, на твою думку, належить дівчинці, а яке — хлопчикові?

5. Іштван трохи знає українську мову. Прочитай повідомлення, яке він надіслав Ґаджикові. Яких помилок припустився Іштван? Спиши текст, виправивши помилки.

Привіт, Ґаджик! Запрошую тебе до Угорщина. Побуваєш у Будапешт. Помилуєшся краса Дунай. Відвідаєш термальні джерело. Із задоволення поплаваєш у їхніх лікувальних води.

6. Чи знаєш ти, що таке **термальні джерела**? Перевір свою думку за інформацією, яку Ґаджик знайшов в інтернеті.

ТЕРМА́ЛЬНІ ДЖЕРЕ́ЛА — теплі та гарячі підземні води і джерела, що виходять на поверхню землі. Насичені газами й мінеральними речовинами, термальні води мають дуже цінні властивості і використовуються з лікувальною метою.

7. Уяви, що подібне запрошення Іштван надіслав і тобі. Напиши відповідь на нього (3–4 речення).

8. Прочитай текст. Спиши **один** з абзаців. Встав пропущені закінчення в словах.

Хочете знати, де в Угорщин.. є термальні курорт..? Спитайте краще, де їх немає! Не буде перебільшенн.. сказати, що Угорщин.. від столиц.. до найглухішого сел.. — один великий термальний курорт.

В Україн.. також є термальні джерел.. . Вони розташовані на Закарпатт.., яке межує з Угорщин.. . Найбільші з них — у міст.. Берегове, сел.. Косинь, Лумшори, Велятино.

ВИЗНАЧАЙ ПОЧАТКОВУ ФОРМУ ІМЕННИКІВ

1. Гаджик вирішив дослідити **називний** відмінок іменників. Допоможи йому це зробити за поданою таблицею.

Відмінок	Питання	Однина			Множина
		Чоловічий рід	Жіночий рід	Середній рід	
Називний	хто?	стіл ☐	риб ☐	сонц ☐	діти
	що?	кін ☐	земл ☐	міст ☐	хвилі
		батьк ☐	сіль ☐	курч ☐	
				тел ☐	

Проведи дослідження!

1. На які питання відповідають іменники в називному відмінку?
2. Які закінчення в називному відмінку мають іменники чоловічого роду?
3. Які закінчення в іменників жіночого роду?
4. Які закінчення мають іменники середнього роду?
5. Назви закінчення іменників у множині.
6. Прочитай і запам'ятай правило про називний відмінок іменників.

Форма **називного** відмінка **однини** є **початковою формою** іменника.

За початковою формою визначають рід іменника.

2. Спиши словосполучення. Підкресли іменники. Усно постав їх у **початковій формі** і познач **рід**.

За круглим столом; маленькому кошеняті; цікаву книжку; гарного дня; у великій сумці; у своєму серці; новорічних подарунків.

3. Прочитай повідомлення, яке надіслали Родзинці угорські школярі. Пригадай, у якій країні стоїть пам'ятник іншій дочці Ярослава Мудрого.

Найбільше оз(е,и)ро в Угорщині — Балатон. Угорці називають його угорським морем. Але це умовна назва. Адже найбільша гл(е,и)бина в оз(е,и)рі — всього дванадцять з половиною метрів.

На Балатоні є півострів Тихань. Тут встановлено пам'ятник угорському королю Андрашу і його дружині Анастасії, дочці Ярослава Мудрого.

4. Спиши **перший** абзац тексту про Балатон, розкривши дужки. Підкресли іменники в називному відмінку і познач закінчення.

5. Пригадай, як називається найбільше озеро в Україні. Перевір себе, склавши слово з пазлів. Напиши угорським школярам повідомлення про нього (3–4 речення). Можеш переглянути відео за QR-кодом, поданим у кінці підручника.

6. Родзинка вивчила кілька ввічливих слів угорською мовою. Прочитай, як вони звучать і що означають. Зроби висновок, чи схожі угорська й українська мови. Випиши з українських ввічливих висловів іменники в **називному** відмінку. Познач закінчення.

Йу́ напот. — Добрий день.
 Кі́рем. — Будь ласка.
 Кьо́соном. — Дякую.
 Ві́сонтлаташро. — До побачення.

7. Прочитай, чим пишаються угорці. Постав виділені іменники в **початковій формі** і запиши за зразком. Познач **закінчення**.

Зразок: *квіткою* — (що?) *квітк***а**.

1. Угорський винахідник Ерно Рубік придумав популярну **іграшку** — кубик Рубіка. У **Будапешті** вже більш як тридцять років проходить чемпіонат зі складання **кубика**. Тут було встановлено світовий рекорд — 7 секунд.

2. Перші кулькові **ручки** були створені в **Угорщині** **братами Біро** і називалися **біромами**.

3. У Будапешті їздить найдовший у **світі** трамвай, його довжина — понад 50 **метрів**.

4. У Будапешті є незвичний туристичний автобус-амфібія. Він не тільки їздить **дорогами міста**, а й плаває по **Дунаю**.

8. Прочитай текст. Випиши виділені іменники, постав їх у **початковій формі** і запиши **поряд**. Познач їхній **рід**.

В угорському місті Кáлочі є музей червоного **перцю**. Знаходиться він у старому млині, де колись перемелювали перець.

До **Європи** червоний перець потрапив із Центральної **Америци** майже чотириста **років** тому. Як **картоплю** і **квасолу**, його довго вважали декоративною **рослиною**. І лише сто років тому почали використовувати в **кулінарії**.

За Софією Могилевською

ДОСЛІДИ ЗАКІНЧЕННЯ ІМЕННИКІВ ЧОЛОВІЧОГО РОДУ В РОДОВОМУ ВІДМІНКУ ОДНИНИ

1. Читалочка вирішила дослідити родовий відмінок іменників. Допоможи їй це зробити за поданою таблицею.

Відмінок	Питання	Однина			Множина
		Чоловічий рід	Жіночий рід	Середній рід	
Родовий	кого? чого?	батьк ^а хлопц ^я ліс ^у вогн ^ю	пташк ^и хвил ^і	міст ^а сонц ^я курч ^{ати}	діт ^{ей} сад ^{ів} га ^{їв} дівч ^{ат}

Проведи дослідження!

1. На які питання відповідають іменники в родовому відмінку?
2. Які закінчення в родовому відмінку мають іменники чоловічого роду?
3. Які закінчення в іменників жіночого роду?
4. Які закінчення мають іменники середнього роду?
5. Назви закінчення іменників у множині.

2. Читалочка і Щебетунчик по-різному записали закінчення у виділеному слові. Як думаєш, хто з них помилився? Перевір свою думку за правилом.

Інформація з інтернет^а.

Інформація з інтернет^у.

Закінчення іменників **чоловічого** роду в **родовому** відмінку **однини** треба перевіряти за орфографічним **словником**. У словнику поряд з початковою формою іменника подається закінчення родового відмінка.
Наприклад: вітер, **-у**; хліб, **-а**.

3. Запиши речення з попереднього завдання, перевіривши за словником закінчення у виділеному слові.

4. Спиши словосполучення, вставивши закінчення в іменниках. Перевір їх за орфографічним словником.

овочі з город..
рушили до майдан..
матч з футбол..
зустрілись біля фонтан..
дзвінок телефон..
екран планшет..

5. Прочитай текст. Спиши **перший** абзац, поставивши слова, що в дужках, у формі **родового** відмінка. Познач закінчення.

Національною стравою (угорці) є гуляш. Це дуже густий суп, у якому багато (м'ясо) й (овочі). Смак (гуляш) насичений і духмяний від (приправа).

Під час фестивалів і ярмарків гуляш варять у великих казанах на вогнищі. Зварений у таких умовах, він називається бограч.

6. Пригадай, яка страва української кухні готується з овочів і м'яса. Перевір свою думку, прочитавши вірш.

З буряка і бараболі,
капустини і квасолі
борщ зварили і їмо!
Ще й сметани додамо!

7. Спиши вірш про борщ. Підкресли іменники в **родовому** відмінку. Визнач їхню початкову форму і познач **рід**.

8. Які страви готують у твоїй родині? Які з них є твоїми улюбленими? Напиши про це текст (3–4 речення).

9. Іштван і Евелін розповіли про улюблені солодощі угорців. Спиши їхнє повідомлення, поставивши іменники, що в дужках, у **родовому** відмінку.

Угорщину називають батьківщиною (марципан). Марципан — це суміш змеленого на борошно (мигдаль) і цукрового (сироп). Чого тільки не роблять майстри з цього (продукт)!

В Угорщині є кілька музеїв (марципан). У них картини, меблі, квіти, скульптури людського (зріст) — все виключно із (марципани).

ДОСЛІДИ ЗАКІНЧЕННЯ ІМЕННИКІВ ЖІНОЧОГО РОДУ В РОДОВОМУ ВІДМІНКУ ОДНИНИ

1. Родзинка і Гаджик по-різному записали закінчення у виділеному слові. Допоможи їм розібратися, хто помилився. Для цього скористайся таблицею.

Я не люблю манної каш**и**.

Я не люблю манної каш**і**.

Називний відмінок (хто? що?)	Родовий відмінок (кого? чого?)
книжка, дівчина земля, диня межа дача тиша	книж ки , дівчин и зем лі , дин і меж і дач і тиш і

Проведи дослідження!

1. Визнач рід поданих у таблиці іменників.
2. Які закінчення вони мають у початковій формі?
3. Які закінчення в них у родовому відмінку?
4. Після яких звуків (твердих чи м'яких) стоїть закінчення **-и**?
5. Після яких звуків стоїть закінчення **-і**?
6. Перевір свої міркування за правилом.

В іменниках **жіночого** роду, які мають закінчення **-а** (**-я**), в **родовому** відмінку однини після **м'яких** приголосних і **[ж]**, **[ч]**, **[ш]** пишемо закінчення **-і**. Наприклад: **земля** — **землі**, **межа** — **межі**, **дача** — **дачі**, **тиша** — **тиші**.

Після інших **твердих** приголосних звуків пишемо закінчення **-и**. Наприклад: **книжка** — **книжки**.

2. Спиши речення з першого завдання. Правильно напиши закінчення у виділеному слові. Поясни свій вибір.

3. Спиши словосполучення, додавши закінчення слів.

до своєї подруг..
біля старої веж..
з високої круч..
до шкільної їдальн..
вийшли зі спальн..
засіб від ірж..
від важкої нош..
у польової миш..
підійшли до школ..
до нашої осел..

4. Склади з пазлів назву країни, якою віртуально подорожував Щебетунчик. Побудуй із цим словом речення і запиши. Підкресли в ньому **іменники**. Познач їхній **рід**.

5. Прочитай повідомлення Щебетунчика про Румунію. Спиши його. Постав слова, що в дужках, у **родовому** відмінку однини. Познач у них закінчення.

Румунія — близька сусідка (Україна).
Майже половину її (площа) займають
ліси, заповідники, річки. Уздовж (краї-
на) простяглися Карпати. Назва найбіль-
шої (вершина) цих гір у Румунії — Мол-
довяну. На півдні Румунію омиває Чорне
море.

6. Поясни, чим схожі Румунія й Україна. Що в них відмін-
не? Напиши про це текст (3–4 речення).

7. Щебетунчик познайомився з румунськими школярами. Прочитай і запиши їхні імена. Побудуй звукові схеми цих слів. Визнач, яке ім'я належить хлопчикові, а яке — дівчинці, якщо відомо, що в імені дівчинки звуків **більше**, ніж в імені хлопчика.

8. Прочитай, як звучать румунські ввічливі слова. Як ти вважаєш, чи схожі румунська й українська мови?

Бўна зіуа́. — Добрий день.
 Че фа́чець? — Як у вас справи?
 Біне́, мулцумéск. — Добре, дякую.
 Ла реведéре. — До побачення.

9. Розіграйте з сусідом / сусідкою по парті сценку знайомства Щебетунчика і Бьянки. Використайте румунські й українські ввічливі слова.

10. Спиши текст, вставивши пропущені закінчення слів. Познач **відмінок** цих слів. Підкресли слова, у яких закінчення треба перевіряти за орфографічним словником.

Завітайте до столиць.. Румунії —
 Бухарест.. . Своїми старовинними
 спорудами він подібний до Париж...
 Тут є і вулиця, схожа на Єлисейські
 поля. Якщо ж захочете тиш.. —
 вирушайте до найближчого парк..
 чи ліс... Їх у цій країні дуже багато.

Румуни — доброзичливі люди.
 Вони від душ.. пригощають гостей.

ВЖИВАЙ ПАРАЛЕЛЬНІ ФОРМИ ІМЕННИКІВ ЧОЛОВІЧОГО РОДУ В ДАВАЛЬНОМУ І МІСЦЕВОМУ ВІДМІНКАХ ОДНИНИ

1. Щебетунчик і Читалочка засперечались, як правильно писати закінчення у виділеному слові. Допоможи їм знайти відповідь, користуючись таблицею.

Я напишу листа **другові**.

Я напишу листа **другу**.

Давальний відмінок (кому? чому?)	Місцевий відмінок (на кому? на чому?)
батьк ові або батьку кон еві або коню геро єві або герою	на батьк ові або на батьку на кон еві або на коні на геро єві або на герої в гаю

Проведи дослідження!

1. До якого роду належать подані в таблиці іменники?
2. У яких відмінках вони стоять?
3. На які питання відповідають ці відмінки?
4. Які закінчення можуть мати іменники чоловічого роду в **давальному** відмінку однини?
5. Які закінчення можуть мати ці іменники в **місцевому** відмінку?
6. Чим відрізняються ці іменники в **давальному** і **місцевому** відмінках?
7. Перевір себе за правилом.

Іменники **чоловічого** роду в **давальному** відмінку **однини** мають закінчення **-ові, -еві (-єві) або -у (-ю)**. Наприклад: *братові або брату*.

Іменники **чоловічого** роду в **місцевому** відмінку **однини** мають закінчення **-ові, -еві (-єві) або -у (-ю), -і (-ї)**. Наприклад: *на коневі або на коні*.

Закінчення **-ові, -еві (-єві)** частіше вживаємо в іменниках, які називають **істот**.

У **місцевому** відмінку іменники **завжди** вживаються з **прийменниками**.

У **давальному** відмінку — майже завжди без **прийменників**.

2. Запиши речення з першого завдання. Правильно напиши закінчення у виділеному слові. Поясни свій вибір.

3. Прочитайте у групі однокласників / однокласниць прислів'я і приказки, поставивши слова, що в дужках, у відповідній формі. Поясніть, як ви розумієте значення **першого і другого** прислів'їв.

1. Дарованому (кінь) в зуби не заглядають. **2.** Купив kota в (мішок). **3.** На (злодій) шапка горить. **4.** Поганому (танцюрист) ноги заважають. **5.** Є в (глючик) молоко, та голова не влізе. **6.** На (город) бузина, а в Києві дядько.

4. Спиши прислів'я і приказки з попереднього завдання, розкривши дужки. Познач **відмінок** і **закінчення** у змінених словах.

5. Щебетунчик вважає, що прапори Румунії й України схожі. А як думаєш ти? Напиши про це текст (3–4 речення).

6. Запиши словосполучення, скориставшись підказкою Гаджика.

сказали (вчитель Віктор Петрович)
повідомили (учень Шевчук)
доповів (пан полковник)
віддала (Петренко Іван Андрійович)
катались на (кінь Вітер)

Підказка. Якщо у мовленні збігаються **два іменники** чоловічого роду в давальному або місцевому відмінку однини, то їх краще вживати **з різними** закінченнями. Наприклад: *дідусеві Степану або дідусю Степанові.*

7. Прочитай словосполучення, які розсмішили Щебетунчика. Поясни, які в них помилки. Виправ їх і запиши правильно. Підкресли **закінчення** в іменниках.

подарував велосипедові

катався на дідусі

8. Добери за поданими питаннями слова з довідки і запиши утворені словосполучення.

купив (кому?)

надіслав (кому?)

побачив (на чому?)

сиджу (на чому?)

плаває (в чому?)

телефоную (кому?)

подобається (кому?)

катаюсь (на чому?)

Довідка: паркан, друг Юрко, брат Дмитрик, басейн, Сергій Іванович, самокат, стілець, однокласник Микола.

СПОСТЕРІГАЙ ЗА ЧЕРГУВАННЯМ ПРИГОЛОСНИХ ЗВУКІВ У ДАВАЛЬНОМУ І МІСЦЕВОМУ ВІДМІНКАХ ОДНИНИ

1. Гаджик і Родзинка по-різному записали виділені слова. Користуючись таблицею, поясни, хто з них помилився.

Я телефоную своїй подру^{гі}.

Я телефоную своїй подру^{зі}.

Називний відмінок хто? що?	Давальний відмінок кому? чому?	Місцевий відмінок на (у) кому? на (у) чому?
кни ^{га} ру ^{ка} му ^{ха}	кни ^{зі} ру ^{ці} му ^{сі}	у кни ^{зі} в ру ^{ці} на му ^{сі}

Проведи дослідження!

1. До якого роду належать подані в таблиці іменники?
2. Які закінчення вони мають у давальному і місцевому відмінках?
3. Чергування яких приголосних відбулося в цих відмінках?
4. Перевір свої міркування за правилом.

В іменниках **жіночого** роду перед закінченням **-і** у **давальному** і **місцевому** відмінках **однини** кінцеві приголосні основи [г], [к], [х] змінюються на [з'], [ц'], [с']. Наприклад: *дорога* — на *дорозі*; *гуска* — *гусці*; *мураха* — *мурасі*.

2. Спиши речення з першого завдання, вставивши потрібну букву у виділеному слові. Поясни свій вибір.

3. Запиши сполучення слів, розкривши дужки. Із **трьома** з них склади і запиши речення.

подорожувати по (річка)
 маленькій (комаха)
 у прибережній (смуга)
 лежить на (підлога)
 добре живеться (щука)
 написано на (дошка)

4. Прочитай вірш. Випиши пари іменників, у яких відбулося **чергування приголосних**. Підкресли букви, які позначають звуки, що чергуються. Познач **рід** цих іменників.

Як виконуєш завдання,
 не забудь про чергування.
 Як поріг — то на порозі,
 ну, а ріг — пиши на розі.
 Коли вухо — то у вусі,
 як кожух — то у кожусі.
 Як урок — то на уроці,
 око — порошок в оці.

Алла Свашенко

5. Зроби висновок про чергування приголосних у виписаних словах. Перевір себе за правилом.

У деяких іменниках **чоловічого** і **середнього** роду в **місцевому** відмінку однини кінцеві приголосні основи [г], [к], [х] змінюються на [з'], [ц'], [с'].

Наприклад: *луг — у лузі; бік — на боці; вухо — у вусі.*

6. Щебетунчик дізнався про національні страви румунів. Прочитай і ти.

Улюбленими національними стравами румунів є кукурудзяна мамалиґа і голубці у виноградному листі.

Мамалиґа замінює румунам навіть хліб. Це круто зварена каша з кукурудзяного борошна. Ріжуть її вощеною ниткою або дерев'яним ножом на шматки і подають зі шкварками, сиром, грибами, смаженою рибою. Є й інші варіанти подачі мамалиґи.

7. Поясни, чим українські голубці відрізняються від румунських. Чи доводилось тобі куштувати страви румунської кухні?

8. Чи хотілося б тобі скуштувати румунські страви? Які саме? Напиши про це текст (3–4 речення).

9. Спиши речення, розкривши дужки. Познач **відмінок** змінених слів.

1. На (лавочка) сидів чоловік у (капелюх).
2. Мама купила (донечка) чобітки.
3. На (гілка) дерева діти повісили годівницю.
4. Надійка весело стрибала на одній (нога).
5. У шкільній (бібліотека) є багато цікавих книжок.
6. У (луг) росте червона калина.
7. Осінь позолотила листочки на (берізка).
8. У наступному навчальному (рік) ми станемо п'ятикласниками.

СПОСТЕРІГАЙ ЗА ЧЕРГУВАННЯМ ГОЛОСНИХ ЗВУКІВ ПІД ЧАС ВІДМІНЮВАННЯ ІМЕННИКІВ

1. Розгадай ребус, щоб дізнатися, якою країною подорожувала Читалочка. Склади й запиши речення з відгаданим словом. Підкресли в ньому іменники.

2. Поспілкуйся з однокласниками / однокласницями. Розпитай, що їм відомо про Італію. Знайдіть цю країну на карті.

3. Прочитай текст, який підкаже, коли Читалочка подорожувала Італією. Придумай заголовок до тексту.

Листопад — останній місяць **осені**. Чомусь він похмурий і сумний. Може, від того, що робити йому в цю пору **року** нічого? Блукає він без **радості** й **бадьорості** полями, луками, аж поки не дійде до лісу.

4. Випиши в колонку виділені в тексті про листопад іменники. Постав їх у **початковій формі** і запиши в другу колонку.

Проведи дослідження!

1. Визнач рід записаних іменників.
2. Познач закінчення й основу в записаних словах.
3. Як змінилися голосні звуки в основах кожної пари слів?
4. Обведи букви, які позначають звуки, що чергуються.
5. Зроби висновок про чергування голосних звуків під час відмінювання іменників.
6. Перевір себе за правилом, поданим на наступній сторінці.

У деяких іменниках **жіночого** і **чоловічого** роду, які в початковій формі мають нульове закінчення, при відмінюванні відбувається **чергування** звуків [і] з [о] або [е]. Наприклад: *кінь* — *коня*, *повінь* — *повені*.

5. Прочитай повідомлення Читалочки про Італію. Спиши його, розкривши дужки. Підкресли **іменники**. Над кожним познач його **відмінок**.

Італія розташована на (півострів), який має форму жіночого чобітка. До складу Італії входить також кілька (острів). Найбільші серед них — Сицилія і Сардинія.

На (північ) країни розташовані гори Альпи. Найвища їх вершина — гора Монблан.

Багато країн можуть позаздрити (привабливість) Італії.

6. Розглянь рекламний плакат. Чи всі слова на ньому тобі відомі? Яка інформація вміщена на плакаті? Як ти думаєш, з якою метою?

7. Яка інформація з плаката зацікавила тебе найбільше? Чому? Напиши про це текст (3–4 речення).

8. Допоможи Щебетунчикові визначити, які букви пропущено в словах. Запиши речення.

1. Я ніколи не бачив живого білого ведм..дя.

2. На ставку плавали білі леб..ді.

3. У молод..сті мій дідусь займався боксом.

4. Колись українці варили борщ у п..чі.

5. Біля берегів річка покритася л..дом.

9. Спиши речення, розкривши дужки. Підкресли букви, які позначають звуки, що чергуються. Вибери з рамочки тлумачення виділеного слова і запиши його в зошит.

1. Читалочка зраділа (можливість) побувати в Італії.

2. Прапор Італії має три вертикальні смуги — зеленого, білого і червоного (колір).

3. Італійці дуже емоційні, але їм трохи бракує (організованість) й (пунктуальність).

Уміння планувати і впорядковувати свою діяльність.

Здатність вчасно виконувати всі свої обов'язки.

ДОСЛІДИ ЗАКІНЧЕННЯ ІМЕННИКІВ ЖІНОЧОГО РОДУ В ОРУДНОМУ ВІДМІНКУ ОДНИНИ

1. Допоможи Читалочці правильно написати закінчення у виділених словах. Для цього скористайся таблицею.

Я хочу посмакувати італійською **підц..**
і паст...

Називний відмінок <i>хто? що?</i>	Орудний відмінок <i>ким? чим?</i>		
	-а (-я)	-ою	-єю
кни га	книг ою	_____	_____
піс ня	_____	пісн єю	_____
ї жа	_____	їж єю	_____
зада ча	_____	задач єю	_____
ду ша	_____	душ єю	_____
мрія [мр'і я]	_____	_____	мрі єю

Проведи дослідження!

1. До якого роду належать подані в таблиці іменники?
2. Які закінчення вони мають у називному відмінку?
3. У якому слові основа закінчується на м'який приголосний?
4. Яке закінчення воно має в орудному відмінку?
5. Які ще слова мають таке саме закінчення?
6. На які звуки закінчуються основи цих слів?
7. Яке слово в орудному відмінку має закінчення **-ою**?
На який звук закінчується його основа?
8. Коли пишемо закінчення **-єю**? Перевір свої висновки за правилом на наступній сторінці.

Іменники **жіночого** роду на **-а (-я)** в **орудному** відмінку **однини** мають:

- закінчення **-ою**, якщо їх основа закінчується на **твердий** приголосний звук, **крім** [ж], [ч], [ш]: *рукою*;
- закінчення **-ею**, якщо їх основа закінчується на **м'який** приголосний звук **або** [ж], [ч], [ш]: *землею, межею, втечею, тишею*;
- закінчення **-єю**, якщо їх основа закінчується на [й]: *надією*.

2. Спиши речення з першого завдання, додавши пропущені закінчення у словах.

3. Запиши цікаву інформацію про Італію. Встав пропущені закінчення у словах.

1. Італійці дуже пишаються своєю країною.. і кухн.. .

2. Місто Піза славиться знаменитою «падаючою» Пізанською веж.. .

3. Залізничний транспорт сполучає Італію з Німеччиною.., Австрією.., Францією.., Швейцарією.., Іспанією.. .

4. Читалочка познайомилася з італійськими дітьми. Прочитай їхні імена. Постав ім'я дівчинки у формі **орудного** відмінка, склади і запиши з ним речення.

5. Від італійських друзів Читалочка почула ввічливі слова. Прочитай, як вони звучать. Чи доводилося тобі чути їх раніше?

Бон джорно. — Добрий день.
Арриведерчі. — До побачення.

6. Розглянь світлину. Чи відома тобі ця споруда? Як ти гадаєш, скільки їй років?

7. Прочитай текст, щоб переконатися, чи правильно ти думаєш. Спиши виділену частину, розкривши дужки.

Італія славиться своєю (історія). Більш як дві тисячі років тому на території цієї країни існувала велика держава, яка називалася Римською (імперія). Її (столиця) було місто Рим. Найвідомішою (споруда) Стародавнього Риму, яка збереглася до наших днів, є Колізей. Це грандіозний амфітеатр*, у якому влаштовували розважальні видовища.

* АМФІТЕАТР — кругла чи напівкругла споруда для видовищ з ареною посередині, навколо якої розташовані глядацькі місця.

8. Переглянь відео про Колізей за QR-кодом, поданим у кінці підручника.

9. Яке враження справили на тебе світлина, текст і відео про Колізей? Напиши про це текст (3–4 речення).

10. Прочитай і спиши текст. Підкресли іменники у формі **орудного** відмінка. Познач у них закінчення.

Якось королева Маргарита гуляла зі своєю родиною по парку. Вона багато чула про піцу й вирішила скуштувати її. Місцевий піцайоло спік для неї піцу за новою рецептурою. Відтоді піцу з помідорами, сиром моцарелою і листям базиліку стали називати піцою Маргаритою.

ДОСЛІДИ ЗАКІНЧЕННЯ ІМЕННИКІВ ЧОЛОВІЧОГО РОДУ В ОРУДНОМУ ВІДМІНКУ ОДНИНИ

1. Допоможи Родзинці правильно написати закінчення у виділеному слові. Для цього скористайся таблицею.

Ми з моїм товариш..
любимо грати в теніс.

Називний відмінок хто? що?	Орудний відмінок ким? чим?		
	-ом	-ем	-єм
парк	парк ом	_____	_____
день	_____	дн ем	_____
ніж	_____	нож ем	_____
калач	_____	кал ачем	_____
душ	_____	душ ем	_____
чай	_____	_____	ча єм

Проведи дослідження!

1. До якого роду належать подані в таблиці іменники?
2. Які закінчення вони мають у називному відмінку?
3. У якому слові основа закінчується на **й**?
4. Яке закінчення воно має в орудному відмінку?
5. Яке слово в орудному відмінку має закінчення **-ом**?
На твердий чи м'який звук закінчується його основа?
6. Які слова мають в орудному відмінку закінчення **-ем**?
7. На які звуки закінчуються основи цих слів?
8. Перевір свої висновки за правилом на наступній сторінці.

Іменники **чоловічого** роду в **орудному** відмінку **однини** мають:

- закінчення **-ом**, якщо їх основа закінчується на **твердий** приголосний звук, **крім** [ж], [ч], [ш]: *парком*;
- закінчення **-ем**, якщо їх основа закінчується на **м'який** приголосний звук **або** [ж], [ч], [ш]: *днем, ножем, калачем, душем*;
- закінчення **-єм**, якщо їх основа закінчується на **й**: *чаєм*.

2. Спиши речення з першого завдання, додавши пропущене закінчення у виділеному слові.

3. Запиши речення, розкривши дужки. Познач **закінчення** у змінених словах.

1. Мій дідусь працює (охоронець).

2. Марійка трохи змокла під (дощ).

3. Гостей на українському весіллі пригощають (коровай).

4. Журавлі в небі летять (ключ).

5. Грибники сплутали змію з (вуж).

4. Прочитай текст. Спиши **другий** абзац, додавши пропущені закінчення у словах. Скористайся правилом, поданим на наступній сторінці.

Після закінчення школи ви будете обирати собі професію.

Кому подобається мистецтво, той може стати модельєр..., актор..., дизайнер... . Хто любить будувати, може бути інженер..., конструктор..., архітектор..., маляр... . А хтось захоче бути лікар..., перукар..., авіатор..., кухар..., менеджер..., банкір...

Іменники **чоловічого** роду з **осовою** на **-р** в **оруд-**
ному відмінку **однини** мають закінчення **-ом** або **-ем**.
Написання їх треба перевіряти за орфографічним
словником. Наприклад: *школяр, -а, ор. -ем*.

5. Ким ти хочеш стати, коли виростеш? Чому тобі подобається ця професія? Напиши про це текст (3–4 речення).

6. Прочитай текст. Спиши виділені речення, розкривши дужки. Підкресли **іменники** в другому абзаці тексту. Над кожним познач його **відмінок**.

Унікальне місто в Італії — Венеція. Вона розкинулася на ста двадцяти піщаних островах. Її мешканці пересуваються не вулицями, а каналами, заповненими водою. **Головною (вулиця) міста є Гранд-канал.** **Найпоширенішим (транспорт) у Венеції стали гондоли.** Це венеціанські човни з одним веслом.

Венецію називають дивовижним (музей) на воді. Тут кожна будівля овіяна своєю (легенда).

На самісінькому півдні України є місто Вилкове, яке називають українською (Венеція). Його мешканці пересуваються вулицями також на човнах.

ДОСЛІДИ НАПИСАННЯ ІМЕННИКІВ ЖІНОЧОГО РОДУ З ОСНОВОЮ НА ПРИГОЛОСНИЙ ЗВУК В ОРУДНОМУ ВІДМІНКУ ОДНИНИ

1. Допоможи Родзинці правильно записати слова, подані в дужках. Для цього скористайся таблицею.

1. Діти з (любов) приготували подарунок мамі.
2. Дмитрик з (гордість) розповідав про свого брата.
3. Гостей в Україні зустрічають з хлібом і (сіль).

Називний відмінок хто? що?	Орудний відмінок однини ким? чим?		
	З подвоєнням букв	Без подвоєн- ня букв	З апостро- фом
осінь ☐	осі ^{нн} ю	___	___
молодість ☐	___	молоді ^{ст} ю	___
любов ☐	___	___	любов'ю

Проведи дослідження!

1. До якого роду належать подані в таблиці іменники?
2. Які закінчення вони мають у називному відмінку?
3. У якому слові в орудному відмінку є подвоєння букв?
4. На який приголосний (твердий чи м'який) закінчується його основа?
5. У якому слові в орудному відмінку немає подвоєння букв?
6. Скільки приголосних звуків у кінці його основи?
7. На який приголосний (твердий чи м'який) закінчується основа слова з апострофом?
8. Перевір свої висновки за правилом, поданим на наступній сторінці.

Іменники **жіночого** роду з нульовим закінченням в **орудному** відмінку **однини** пишемо:

- з **подвоєнням** букв, якщо їх основа закінчується на **м'який** приголосний звук: *осінь* — *осінню*;
- **без подвоєння**, якщо їх основа закінчується на **два приголосні** звуки: *гордість* — *гордістю*;
- з **апострофом**, якщо їх основа закінчується на **твердий** звук: *матір* — *матір'ю*.

2. Спиши речення з першого завдання, розкривши дужки. Підкресли іменники. Познач їхній **рід**.

3. Прочитай цікаві відомості про Італію. Запиши виділені речення, розкривши дужки.

1. В італійській мові всі слова закінчуються на голосний звук. Тому італійську мову вважають наймилозвучнішою у світі. **Друге місце за (мелодійність) посідає українська мова.**

2. Італійці люблять ділитися своєю **(радість)**. У маленьких містечках подвір'я прикрашені кольоровими стрічками або бантами. Якщо вони білого кольору, значить тут хтось одружився. Червоний колір означає, що в цьому помешканні живе випускник або випускниця університету. Рожевий чи голубий — народилася дівчинка або хлопчик.

3. Італійці вирізняються **(вихованість), (ввічливість)** і хорошими манерами. Слова «дякую» і «будь ласка» можна почути в Італії на кожному кроці.

4. Яка інформація з попереднього завдання тебе зацікавила або здивувала найбільше? Чому? Напиши про це текст (3–4 речення).

5. Розглянь фотоколаж. Розкажи, яку інформацію про Італію ти з нього дізнався / дізналася. Яка з них тебе найбільше зацікавила?

6. Спиши речення, додавши пропущені закінчення у словах. Підкресли **іменники**. Познач їхній **відмінок**.

Італія дивує світ своєю історі..., культур..., мод..., кухн..., футбол..., автомобіл..., курорт... .

7. Постав подані іменники в **орудному** відмінку й запиши утворені пари слів. Із **двома** з утворених слів склади і запиши речення.

відповідь
молодість
ваніль
гордість

матір
совість
зелень
тінь

ДОСЛІДИ ЗАКІНЧЕННЯ ІМЕННИКІВ У РОДОВОМУ І МІСЦЕВОМУ ВІДМІНКАХ МНОЖИНИ

1. Читалочка і Щебетунчик по-різному записали закінчення у виділеному слові. Визнач, хто з них помилився. Скористайся правилом.

Блокнот коштує сорок гривень ☐.

Блокнот коштує сорок гривні^в.

Іменники **жіночого** роду, що в початковій формі мають **закінчення -а (-я)**, в **родовому** відмінку **множини** мають **нульове** закінчення: *дорога* — *доріг* ☐, *вишня* — *вишень* ☐.

Іменники **жіночого** роду з **нульовим закінченням** у початковій формі в **родовому** відмінку **множини** мають закінчення **-ей**: *подорож* ☐ — *подорожей*.

2. Спиши речення з першого завдання, дібравши потрібне закінчення у виділеному слові. Поясни свій вибір.

3. Спиши словосполучення, розкривши дужки. Познач закінчення у змінених словах. Із **двома** з них склади і запиши речення.

багато (машина)
нових (зустріч)
цікавих (подорож)
високих (гора)
холодних (зима)
незвичайних (пригода)

4. Допоможи Гаджикові вставити пропущені закінчення у словах, скориставшись правилом. Запиши речення.

1. В Італії рух машин по **автобан..** — платний.

2. Улітку в обідню пору по **магазин..** Італії не підеш, вони в цей час зачинені через спеку.

3. Туристичні маршрути в Італії проходять по **міст.. і сел.., гор.. і узбережж..** морів.

У **місцевому** відмінку **множини** іменники мають закінчення **-ах (-ях)**: у *лісах, по морях, на річках*.

5. Прочитай повідомлення Родзинки. Значення яких слів тобі не зрозуміло? Випиши запозичені слова, які **не змінюються за числами**. Перевір себе за орфографічним словником.

В українській мові багато запозичень з італійської: капучино, макарони, піца, спагеті, еспресо, помідор, салямі, комедія, опера, соло, арія, туфлі, фірма, фонтан, фреска, валюта, каса, гірлянда.

6. Що ти можеш розповісти про Італію своїм рідним чи друзям? Напиши про це текст (3–4 речення).

7. Побудуй і запиши словосполучення за поданими схемами, змінивши закінчення іменників. Із **двома** з них склади й запиши речення.

стрибають по	вікна стілці гілки	десять	яблуня копійка річ
--------------	--	--------	--

РОЗБИРАЙ ІМЕННИК ЯК ЧАСТИНУ МОВИ

1. Прочитай текст. Придумай йому заголовок. Розкажи, що ти знаєш про вулкани.

У Європі є три діючі вулкани — Везувій, Їтна, Стромболі. Усі вони розташовані на півдні Італії. Їтна, починаючи з 1999 року, щодня вивергає лаву. Везувій знищив колись ціле велике місто Помпеї, засипавши його попелом до шести метрів заввишки. Нині це старовинне місто розкопане. Його досліджують археологи і вчені.

Розкопане місто Помпеї

2. Випиши з тексту про вулкани виділене речення. Підкресли в ньому **іменники**. Познач над кожним його **відмінок**. Підкреслене в тексті слово **розбери** усно за зразком.

Зразок розбору іменника

1. Аналізоване слово (лаву).
2. Питання, на яке відповідає слово (кого? що?).
3. Початкова форма (що? лава).
4. Частина мови (іменник).
5. Назва істоти чи неістоти (неістота).
6. Власна чи загальна назва (загальна назва).
7. Рід (жіночий).
8. Число (однина).
9. Відмінок (знахідний).

3. Прочитай уривок з улюбленої казки Читалочки. Її написав італійський письменник. Чи впізнаєш ти цю казку? Як вона називається?

Повернувшись додому, Джеппетто, не гаючись, узявся за інструменти, щоб вирізати з поліна дерев'яного хлопчика.

— Яке ж ім'я йому дати? — спитав він сам себе. — Назву його Піноккіо. Це ім'я принесе йому щастя...

Знайшовши ім'я для ляльки, Джеппетто заходився її робити. Вирізав спочатку чуба, потім обличчя, потім очі. Уявіть, як він здивувався, побачивши, що очі кліпають і пильно-пильно на нього дивляться.

Майстрові стало трохи моторошно, і він сердито спитав:

— Дерев'яні очиська, чого ви на мене витріщилися?

Ніякої відповіді. Джеппетто взявся робити носа. Тільки-но вирізав, як ніс почав рости — ріс, ріс, ріс і за кілька хвилин став довжелезним носиськом.

Бідний Джеппетто спробував укоротити його. Та чим більше він обрізував і вкорочував цього нахабного носа, тим довший він ставав.

Карло Коллоді (переклад Юрія Авдєєва)

4. Випиши з казки виділені речення. Підкресли **іменники**. Познач над кожним його **рід**.

5. Разом із сусідом / сусідкою по парті зробіть усно **розбір** підкреслених у казці **іменників** — хтось розбере одне слово, а хтось — інше. Зробіть це за зразком, поданим у завданні 2.

6. Яку книжку ти читаєш або нещодавно прочитав / прочитала? Про що в ній розповідається? Напиши про це текст (3–4 речення).

7. Гаджик дізнався, звідки походить ім'я Піноккіо. Прочитай про це. Про що ти довідався / довідалася з цього тексту вперше?

В (І,і)талії росте сосна пінія. Вона має трохи довшу хвою, ніж у зв(е,и)чайної сосни. Крона пінії нагадує в(е,и)лику парасольку.

Саме з поліна пінії був зроблений ка(з,с)ковий п(е,и)рсона(ж,ш) (П,п)іноккіо.

8. Спиши текст із попереднього завдання, розкривши дужки. Підкресли **іменники**. Познач над кожним його **відмінок**.

ДІЗНАЙСЯ БІЛЬШЕ ПРО ПРИКМЕТНИК

ПРИГАДАЙ ВИВЧЕНЕ ПРО ПРИКМЕТНИК

1. Прочитай словосполучення. Постав питання до виділених слів і запиши за зразком.

Зразок: *ранок (який?) зимовий.*

Сонячний день; **паперова** коробка; **ласкаве** слово; **дитячі** іграшки.

Проведи дослідження!

1. Пригадай, яка частина мови відповідає на питання **який? яка? яке? які?**.
2. Що називають слова цієї частини мови — предмети, ознаки чи дії?
3. З якою частиною мови зв'язані ці слова?
4. Перевір себе за правилом.

Прикметник — це частина мови, яка **називає ознаку** предмета і відповідає на питання **який? яка? яке? які?**. Наприклад: *веселий, щаслива, добре, красиві*.
Прикметники в реченні зв'язані з **іменниками**.

2. Склади з пазлів слово. Воно підкаже, якою країною віртуально подорожував Гаджик. Запиши це слово. Побудуй його **звукову схему**.

3. Візьми інтерв'ю в однокласників / однокласниць. Розпитай, що вони знають про Іспанію. Знайдіть цю країну на карті.

4. Прочитай повідомлення Гаджика про Іспанію. Спиши текст, вставивши пропущені букви. Підкресли **прикметники** хвилястою лінією.

Іспанія — півде..а європейська д..ржава. Її повна офіційна назва — Королівство Іспанія. Главою д..ржави є король. Мадрид — столиця Іспанії і найбільше місто країни. Це сучасний і гамірний мегаполіс*.

Іспанія дуже тепла, навіть жарка країна. У більшості регіонів літо сухе й сп..котне, з..ма доволі тепла й волога.

*МЕГАПÓЛІС — велике місто, у якому понад мільйон населення.

5. Прочитай записаний текст **без** підкреслених прикметників. Зроби висновок, яку роль відіграють прикметники у мовленні.

6. Знайди в тексті про Іспанію **антоніми** до поданих прикметників і запиши їх парами.

північна — ... холодна — ... суха — ...

7. Що ти дізнався / дізналася про Іспанію? Напиши про це текст (3–4 речення).

8. Прочитай імена іспанських друзів Гаджика. Визнач, яке з них належить хлопчикові, а яке — дівчинці, якщо відомо, що ім'я **дівчинки** має **два склади**.

9. Ґаджик вивчив кілька іспанських ввічливих слів. Прочитай, як вони звучать і що означають. Чи схожі іспанська й українська мови?

Óла! — Привіт!
 Ќómo естáс? — Як справи?
 Муї бен, ґрáсіяс. — Добре, дякую.
 Адьйóс. — До побачення.

10. Разом з однокласниками / однокласницями розіграйте сценку знайомства Ґаджика з Дієго і Кармен. Використайте іспанські ввічливі слова.

11. Допоможи Ґаджику утворити прикметники від поданих іменників. Запиши утворені пари слів.

Іспанія, південь, море, сонце, краса, задоволення.

12. Прочитай текст. Спиши виділені речення, розкривши дужки. Підкресли **прикметники** хвилястою лінією.

Іспанці — досить галасливий і темпераментний наро(д,т). Вони доброзичливі, відкриті, (е,и)моційні і дуже ввічливі люди. Завжди поступаються місцем у транспорті, притримують двері. Але часто іспанці бувають не пунктуальні. Полюбляють відкладати все на завтра.

Іспанці дуже балакучі. Вони можуть підійти до незнайомця на вул(е,и)ці й почати розмову. Іспанці дружелюбні і пр(е,и)вітні співро(з,с)мовники. Місцеві жінки наз(е,и)вають одна одну «рейна», тобто королева. До незнайомих людей можуть звертатися «гуана», що означає «красуня», «красень».

ЗМІНЮЙ ПРИКМЕТНИКИ ЗА РОДАМИ І ЧИСЛАМИ

1. Спиши словосполучення, вставивши пропущені закінчення. Підкресли прикметники.

іспанськ.. король

іспанськ.. свято

іспанськ.. їжа

іспанськ.. міста

Проведи дослідження!

1. Познач рід і число іменника у кожному словосполученні.
2. Поясни, чому той самий прикметник має інше закінчення в кожному словосполученні.
3. Від чого залежить закінчення прикметників?
4. Які закінчення мають прикметники чоловічого, жіночого, середнього роду та у множині?
5. Перевір свої міркування за правилом.

Прикметник завжди стоїть у тому роді й числі, що й **іменник**, з яким він зв'язаний. Наприклад: *високий дуб, гарна жінка, старе дерево, веселі діти.*

2. Прочитай текст. Спиши перший абзац, вставивши пропущені закінчення в прикметниках. Познач над кожним його **рід**. Знайди **синоніми** до виділених прикметників і запиши їх парами.

Корида — традиційн.. іспанськ.. видовище. Це бій з биком. Смілив.. і спритн.. тореадор тримає в руці червон.. полотнище. А назустріч йому вибігає **грізн..**, розлючен.. бик. Відбувається двобій між людиною і твариною, за яким спостерігає азартн.. і галаслив.. публіка.

Проте багато іспанців виступають за заборону кориди, оскільки це **жорстока** традиція. У деяких містах Іспанії вже заборонили це безжальне видовище.

3. Яке твоє ставлення до кориди? Поясни чому. Напиши про це текст (3–4 речення).

4. Розглянь обкладинку книжки. Дай відповіді на запитання Читалочки.

1. Чи відома тобі назва книжки?
2. Хто автор цього твору?
3. Про яких тореадорів у ній розповідається — іспанських чи українських?
4. Де вони жили?

5. Прочитайте в ролях уривок із книжки «Тореадори з Васюківки». Який настрій він у вас викликав?

— Давай влаштуємо бій биків.

— Га? — не відразу второпав я.

— Ти пам'ятаєш, ми закордонне кіно дивилися «Тореадор»?

— Ага... То й що?

— Пам'ятаєш, на арені розлючений бик, а тут дядько у капелюсі, з гинджалом, перед ним танцює.

— Так-так-так...

— А потім — рраз! Бик — беркиць! І оплески.

— Ага. Здорово... Але це ж убивати треба.

— Тю, дурний! Убивати! Що це тобі — м'ясозаготівля, чи що. Це ж видовище. На

стадіоні. Вроді футболу. Головне тут — красиво вимахувати червоною плахтою і ловко вивертатися, щоб рогом не зачепило.

Всеволод Нестайко

6. Випиши з уривка прикметники, зв'язані з поданими словами. Познач **закінчення** прикметників і **рід**.

ж. р
Зразок: книжка (яка?) цікаваа.

кіно

бик

плахта

7. Прочитай повідомлення Гаджика про звичку іспанців. Як ти ставишся до неї? Знайди в тексті **фразеологізм**. Поясни його значення.

В Іспанії заведено післяобідній відпочинок, який називається сієста. Це може бути двогодинний сон у мешканців невеликого містечка. Або коротка перерва після обіду в працівників офісу. Просто на робочому місці вони заплющують очі і дають хropaка в офісному кріслі.

Іспанці вважають, що сієста має позитивний вплив на здоров'я. У південних районах країни така перерва просто необхідна, адже там нестерпна полуденна спека.

8. Випиши з тексту про сієсту **прикметники з іменниками**, з якими вони зв'язані. Познач **закінчення** прикметників і **рід**.

СПОСТЕРІГАЙ ЗА ВІДМІНЮВАННЯМ ПРИКМЕТНИКІВ

1. Випиши з речень виділені іменники разом з прикметниками, що з ними зв'язані, за зразком.

Зразок: *зими (якої?) холодної.*

1. У місті відбулося веселе **свято**.
2. Мешканці старанно готувалися до веселого **свята**.
3. На веселому **святі** був салют.
4. Усі задоволені веселим **святком**.

2. Разом з однокласниками / однокласницями пригадайте назви відмінків іменників і їхні питання. Перевірте себе за таблицею на с. 59. Познач **відмінок іменників** у записаних словосполученнях.

Проведи дослідження!

1. Познач закінчення прикметників у вписаних словосполученнях.
2. Чи змінилося воно зі зміною відмінка іменника?
3. Зроби висновок, чи змінюються прикметники за відмінками.
4. Перевір себе за правилом.

Прикметники змінюються за **відмінками**.

Прикметник завжди **стоїть у тому відмінку, що й іменник**, з яким він зв'язаний.

3. Розглянь таблицю відмінювання прикметників.

Від- мінок	Чоловічий рід	Жіночий рід	Середній рід
Н.	(який?) добрий	(яка?) добра	(яке?) добре
Р.	(якого?) доброго	(якої?) доброї	(якого?) доброго
Д.	(якому?) доброму	(якій?) добрій	(якому?) доброму
Зн.	як Н. або Р.	(яку?) добру	(яке?) добре
Ор.	(яким?) добрим	(якою?) доброю	(яким?) добрим
М.	(на якому?) на доброму на добрім	(на якій?) на добрій	(на якому?) на доброму на добрім

Проведи дослідження!

1. Порівняй питання і відмінкові закінчення прикметників **чоловічого** і **середнього** роду. У яких відмінках вони однакові, а в яких — різні?
2. Скільки форм мають прикметники чоловічого і середнього роду в **місцевому** відмінку?

4. Прочитай словосполучення, які записали Ґаджик і Родзинка. Визнач, у кого відмінкові закінчення прикметників записані правильно. Доведи свою думку.

на синь**ому** небі
у нов**ому** році

на син**ім** небі
у нов**ім** році

5. Прочитай текст, додавши пропущені закінчення. Визнач його **мету**.

Іспанія — країна **яскрав.. сонця, запальн..**
музики, весел.. карнавалів. Тут **святков..** дійства
можуть тривати по кілька днів.

Танцюристи, циркачі, артисти **на висок..** ходу-
лях ідуть центром міста. Всі учасники, одягнуті
у **велик.. костюми, зі смішн.. масками** беруть
участь у **вуличн.. виставах.**

6. Випиши з тексту попереднього завдання виділені словосполучення. Допиши пропущені закінчення. Підкресли **прикметники**. Познач їхній **відмінок**.

7. Пригадай найцікавіше свято у твоєму житті. Коли і де воно було? Які враження залишилися в тебе від свята? Напиши про це текст (3–4 речення).

8. Прочитай інформацію Гаджика. Доповни текст **прикметниками** і запиши. Можеш скористатися довідкою. Познач **відмінок** вставлених прикметників.

... школярі й діти ... віку можуть гуляти допізна.
І це вважається ... явищем, бо вдень надто ... сонце.
Вулиці в Іспанії мають дуже ... освітлення. Тому іспанці навіть у ... пору мають можливість грати у футбол, гуляти в парках, вигулювати собак.

Довідка: іспанські, дошкільного, нормальним, спекотне, гарне, темну.

9. Спиши текст, додавши пропущені закінчення прикметників. Познач **відмінок** виділених прикметників.

Сомбреро — національн.. **головн..**
убір іспанців. Це крилат.. **солом'ян..**
капелюх, що нагадує **українськ..** бриль.
Але значно більш.. розмірів, із **висок..**
денцем і закруглен.. догори краями.

Спочатку сомбреро було **стильн..** прикрасою
в одязі **багат..** сеньйорів. Його виготовляли з до-
рог.. матеріалів. Згодом іспанськ.. умільці винай-
шли солом'ян.. капелюх. Він став дешевим
і доступним **прост..** людям.

ВИЗНАЧАЙ ПОЧАТКОВУ ФОРМУ ПРИКМЕТНИКІВ

1. Прочитай цікаві факти про Іспанію та іспанців. Випиши в колонку **прикметники**. Познач їхні **закінчення**.

1. В іспанців є цікава звичка — прокидатися о п'ятій годині ранку. У цей час уже відкриваються кафе, де бадьорі мешканці п'ють ранкову каву.

2. В українській мові прижилися іспанські слова: *ваніль, карамель, томати, торнадо, лимон, романс, сеньйор, сеньйора, сомбреро*.

3. Іспанці дуже люблять дітей. Тут усюди є дитячі майданчики. Кафе для найменших відвідувачів оформлені у стилі популярних дитячих книжок.

2. Допоможи Щебетунчикові визначити **початкову форму** записаних прикметників. Скористайся правилом. Запиши цю форму в **другу** колонку. Познач **закінчення**.

Початкова форма прикметника — називний відмінок однини чоловічого роду.

Наприклад: (який?) *чистий, домашній*.

3. Розглянь повідомлення з програми новин про цікаву подію. Про що ти дізнався / дізналася з нього?

4. Прочитай інформацію Гаджика, щоб перевірити свою думку. Спиши текст. Підкресли **прикметники**. Познач над кожним його **відмінок**.

Ла Тома^тіна — щорічний фестиваль, який відбувається в останню середу серпня в іспанському місті Бун^йоль. Під час свята веселі учасники кидають одне в одного свіжими помідорами. Міські вулиці перетворюються на томатні річки.

Після томатної війни людей і вулиці відмивають зі шлангів пожежних машин. Потім усі дружньо йдуть на великі пікніки.

5. Разом із сусідом / сусідкою по парті перевірте, чи однакові слова ви підкреслили. Чи правильно визначили відмінок прикметників? Усно утворіть **початкову форму** кожного прикметника.

6. Чи хотілося б тобі потрапити на томатний фестиваль? Чому? Напиши про це текст (3–4 речення).

7. Прочитай і спиши текст. Постав прикметники, що в дужках, у відповідну форму. Познач їхній **відмінок**.

У кожній країні є (новорічний) звичаї. В Іспанії в (новорічний) ніч під час бою курантів треба з'їсти 12 виноградинок — по одній на кожний удар.

Це заняття дуже (кумедний). Адже неможливо з'їсти 12 ягід до моменту, коли годинник перестане бити. Тому іспанці зустрічають Новий рік з (повний) ротом винограду. Дивляться одне на одного і сміються. З (веселий) настроєм розпочинають рік.

ДОСЛІДИ ВЖИВАННЯ М'ЯКОГО ЗНАКА ПЕРЕД ЗАКІНЧЕННЯМ У ПРИКМЕТНИКАХ

1. Допоможи Щебетунчикові розібратися, як правильно писати виділене слово — **з м'яким знаком** чи без нього. Для цього скористайся правилом і порадою Гаджика.

Дотримуйся правил **дорожного** руху.

Дотримуйся правил **дорожнього** руху.

У прикметниках **чоловічого** і **середнього** роду з основою на **м'який** приголосний звук у **родовому, давальному** і **місцевому** відмінках однини перед закінченням пишемо **м'який знак**.

Наприклад: *дав**н**ий* — *дав**н**ього, дав**н**ьому, у дав**н**ьому.*

У прикметниках **жіночого** роду з основою на **м'який** приголосний звук **м'який знак** пишемо в **родовому** й **орудному** відмінках.

Наприклад: *син**я*** — *син**ь**ої, син**ь**ою.*

Міркуй так:

1. Ставлю прикметник у початкову форму (який? **дорожній**).
2. Визначаю, на який приголосний (твердий чи м'який) закінчується його основа (*основа закінчується на **м'який** звук [н']*).
3. Отже, перед закінченням пишу **м'який знак** (**дорож**н**ього**).

2. Запиши правильно речення з першого завдання. Підкресли орфограму у виділеному слові.

3. Спиши словосполучення, розкривши дужки. З **двома** із них склади і запиши речення.

у (сусідній) дворі
до (художня) виставки
(справжній) другові
після (вечірня) казки
у (блакитне) озері
з (гарна) тканини
(літній) дня
(давня) дружбою

4. Прочитай повідомлення Гаджика. Визнач, скільки частин має цей текст. Про що йдеться в кожній частині?

За смачний напій какао, шоколад, шоколадні цукерки та інші вироби з шоколаду ми маємо завдячувати іспанським мореплавцям. Це вони більше 500 років тому завезли з Америки боби какао, з яких виготовляють ці ласощі.

З плодів дерева какао індіанці — місцев.. жителі Америки, готували смачн.. напій «шоколатл». Цей напій вони робили з сух.. розтерт.. насіння дерева какао, ароматн.. ванілі та солодк.. меду. І додавали до нього невелик.. кількість кукурудзян.. борошна. Європейці запозичили рецепт цього дивовижн.. напою.

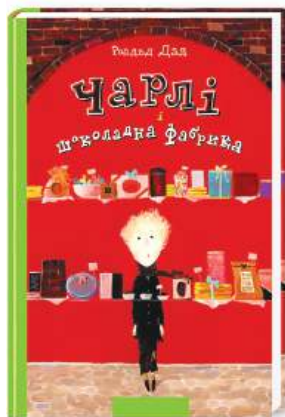
5. Спиши виділену частину тексту, вставивши пропущені закінчення прикметників. Підкресли прикметники, вжиті в **родовому** відмінку.

6. Який напій, на твою думку, корисніший — какао чи фруктовий сік? Чому? Який з них тобі більше подобається? Напиши про це текст (3–4 речення).

7. Розглянь обкладинку книжки, яка зацікавила Читалочку. Що можна дізнатися про цю книжку з її обкладинки?

Анотація

Жив собі бідний хлопчик, якому раз на рік, на його день народження, дарували єдиний дарунок — маленький шоколадний батончик. Але хлопчик мав добре серце, і тому з ним трапляється неймовірна пригода, яка не залишить байдужими ні дітей, ні дорослих.

8. Якщо ти читав / читала цю книжку або дивився / дивилася однойменний фільм — поділися своїми враженнями. Якщо ні — прочитай анотацію до цієї книжки. Чи зацікавила вона тебе?

9. Прочитай уривок з книжки «Чарлі і шоколадна фабрика». Спиши його, вставивши пропущені букви. Підкресли **прикметники**, познач їхні **закінчення**.

Над теплою шоколадною рікою здіймався густий с..рпанок. І з цього с..рпанку раптом вплив д..вовижний рожевий човен. Це був в..ликий в..словий човен з в..соким носом і в..сокою кормою (як у стародавніх вікінгів). І був він такий сяючий, іскристий і сліпучо-рожевий, ніби його виготовили з яскравого рожевого скла.

Роальд Дал (переклад Віктора Морозова)

СЕРПА́НОК — легка, схожа на дим поволока, що обмежує видимість.

ДОСЛІДИ ЗАКІНЧЕННЯ ПРИКМЕТНИКІВ ЖІНОЧОГО РОДУ В ДАВАЛЬНОМУ І МІСЦЕВОМУ ВІДМІНКАХ

1. Прочитай словосполучення, які записали Щебетунчик і Читалочка. Перевір, у кого **відмінкові закінчення прикметників** записано правильно. Скористайся правилом.

на зелені траві
добрі друзі

на зеленій траві
добрий друзі

Прикметники **жіночого** роду в **давальному** і **місцевому** відмінках однини мають закінчення **-ій**.
Наприклад: *хорошій, на малій*.

2. Склади і запиши речення зі словосполученнями з першого завдання. Познач **закінчення** прикметників.

3. Допоможи Родзинці дібрати **прикметники** до виділених іменників і запиши утворені речення. Познач **відмінки** прикметників.

1. Зустрілися на ... дорозі.
2. Подарував книжку ... сестрі.
3. На ... квітці сидів метелик.
4. У ... їдальні смачні обіди.
5. Довірила секрет ... друзі.

4. Прочитай повідомлення Родзинки про країну, в якій вона побувала. Чи здогадуєшся, як називається ця країна? Перевір себе, склавши слово з виділених у тексті букв.

Я побувала в **тепл.. морськ.. країні** з пляжами, нескінченними ринками, **сувенірами** і **стародавніми пам'ятками**. Її **столицею** є місто Анкара.

Країна омивається **чотирма** морями: Чорним, Середземним, Егейським і Мармуровим. Середземне море визнане одним з **найчистіших** морів у світі. Напевно тому в цій **країні** його **називають** Білим морем.

5. Спиши **перше** речення з повідомлення Родзинки, дібравши пропущені закінчення. Підкресли **прикметники**. Познач їхній **відмінок**.

6. У якій **теплій країні** ти був / була або мрієш побувати? З якою метою? Напиши про це текст (3–4 речення).

7. Родзинка познайомилася з турецькими школярами. Прочитай їхні імена. Визнач, яке з них належить хлопчикові, а яке — дівчинці, якщо відомо, що в імені **дівчинки** є **м'який** приголосний звук.

8. Від турецьких друзів Родзинка почула ввічливі слова. Прочитай, як вони звучать. Як ти вважаєш, чи схожі турецька й українська мови?

Мёргаба. — Привіт.

На́силем? — Як справи?

Ї́єм, тишеккю́'р еде́рім. — Добре, дякую.

Хошче́ кал. — До побачення.

9. Розіграйте із сусідом / сусідкою по парті сценку знайомства Родзинки й Омера. Використайте турецькі ввічливі слова.

10. Допоможи Гаджикові поставити подані словосполучення у формі **місцевого відмінка** однини. Запиши утворені сполучення слів. Познач закінчення прикметників.

Чужа країна, тепла вода, висока гора, учнівська парта, цікава книжка, ранкова прогулянка.

11. Спиши прислів'я і приказки, додавши пропущені закінчення прикметників. Познач **відмінок** прикметників.

1. Голодн.. курці просо на думці.

2. Дружн.. череді вовк не страшний.

3. У чуж.. кошарі овець не розведеш.

4. На чорн.. землі білий хліб родить.

5. На добр.. землі що посієш, те й уродить.

6. При добр.. годині є брати й побратими, а при лих.. годині немає родини.

7. У хорош.. компанії розуму наберешся, а в поган.. і свій загубиш.

ДОСЛІДИ ВІДМІНЮВАННЯ ПРИКМЕТНИКІВ У МНОЖИНІ

1. Запиши в колонку словосполучення, вставивши пропущені закінчення. Постав їх у формі **множини** і запиши в другу колонку. Познач **закінчення** прикметників у множині.

Чемн.. школяр; справжн.. друг; цікав.. подорож; вечірн.. прогулянка; радісн.. обличчя; літн.. свято.

Проведи дослідження!

1. Визнач рід і відмінок прикметників у першій колонці.
2. Які закінчення вони мають?
3. Які закінчення мають ці прикметники у множині?
4. Перевір свої висновки за правилом.

Усі **прикметники** в **називному відмінку множини** мають закінчення **-і**. Наприклад: *малі, сині*.

2. Прочитай повідомлення Родзинки. Визнач, до якої частини мови належать виділені слова. Постав їх у форму **множини** і запиши в колонку. Добери до кожного слова по **2–3 прикметники** і запиши порядок.

В українській мові є багато слів турецького походження. Серед них — **йогурт, гарбуз, кавун, баклажан, отара, туман, штани, чоботи, майдан**.

3. Прочитай інформацію Читалочки. Як думаєш, звідки взялися в Україні турецькі назви? Запитай про це у вчителя / вчительки.

Деякі українськ.. річки мають назви турецьк.. походження. Річка Кагарлик у перекладі з турецької означає «синя вода», тобто чиста і придатна

для пиття. Інгул — «тихий, лінивий» — відображає характер течії степової річки. Оріль — означає «розділятися, розходитися» — річка впадає у Дніпро.

Назва міста Ізмаїл означає турецьк.. мовою «смола, чорн.. земля», що вказує на родюч.. ґрунти та корисн.. копалини в цій місцевості.

4. Спиши виділені речення з тексту попереднього завдання. Підкресли **прикметники**. Познач їхнє **число**. Виділи закінчення прикметників у **множині**.

5. Як називається твоє рідне місто чи село, річка, яка протікає у твоїй місцевості? Що ти знаєш про походження їхніх назв. Напиши про це текст (3–4 речення).

6. Спиши словосполучення. Підкресли **прикметники**. Визнач їхнє **число** і **відмінок**. Зроби висновок про **закінчення прикметників** у цьому відмінку і числі.

по широких вулицях по гірських річках
по затишних домівках по крутих схилах

7. Прочитай текст. Спиши **перший** і **третій** абзаци, вставивши пропущені букви і розкривши дужки. Підкресли **прикметники**. Познач їхній **відмінок**.

Одними з найпоширеніших в..сняних квітів є тюльпани. До (Є,є)вропи вони пр..йшли з (Т,т)уреччини. Там ці різнокол..орові квіти вважалися символом миру і спокою.

Назва «тюльпан» походить від турецького слова «тюлбенд». Так називалась спеціальна тканина, яку використовували для головних уборів — тюрбанів. Форма квітки нагадує майстерно пов'язане на голові полотно.

Турецькі тюльпани (з,с)добули в..лику популярність у (Г,г)олландії, (А,а)нглії, (А,а)встрії.

УТВОРЮЙ ПРИКМЕТНИКИ ЗА ДОПОМОГОЮ ПРЕФІКСІВ І СУФІКСІВ

1. Прочитай повідомлення Родзинки. Про що ти дізнався / дізналася з нього? Чи хотілося б тобі побувати на цьому святі?

23 квітня в Туреччині відзначають День безхмарного щастя. Це величезне свято, під час якого країною «керують» найменші її громадяни — діти. Їм дозволено господарювати в кабінетах високопосадовців.

У цей день відбуваються найрізноманітніші фестивалі та концерти. На свято запрошують дітей з інших країн, зокрема й з України.

2. Випиши в колонку **прикметники** з тексту попереднього завдання.

Проведи дослідження!

1. Від яких слів утворилися виписані прикметники? Запиши їх у другу колонку.
2. За допомогою чого (префікса чи суфікса) утворилися виписані прикметники? Познач ці частини слова.
3. Зроби висновок, як можуть утворюватися прикметники.

3. Допоможи Щебетунчикові утворити за допомогою префіксів і суфіксів якомога більше прикметників від поданих і запиши їх.

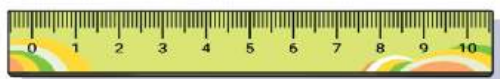
Добрий, ...

Чиста, ...

4. Порівняй зображені предмети за довжиною. Запиши речення, додавши пропущені **прикметники**. Поміркуй, який із прикметників називає **вищий** ступінь ознаки, а який — **найвищий**. Як утворилися ці прикметники?

Ручка довга, лінійка ..., а скакалка

5. Спиши колонки прикметників, додавши пропущені слова.

високий

...

...

...

менший

...

...

...

наймудріший

6. Допоможи Читалочці доповнити речення прикметниками з попереднього завдання. Запиши утворені речення.

1. Метелик ..., жук ..., а комар

2. Трава ..., калина ..., а береза

3. Мій старший брат ..., батько ..., а дідусь

7. Позмагайся з сусідом / сусідкою по парті: хто більше утворить прикметників від поданого слова за допомогою префіксів і суфіксів.

гарний

8. Родзинка підготувала фотоколаж найцікавіших місць для дитячих розваг у Туреччині. Розглянь його. Розкажи, які розваги сподобалися Родзинці.

МУЗЕЙ ПІЩАНИХ СКУЛЬПТУР

Майстер-класи для дітей.

Сплав гірською річкою на човні.

РАФТИНГ

АКВАПАРК

Тунельний акваріум, тропічні рослини, льодовий поверх.

ПАРК ДИНОЗАВРІВ

Великі динозаври, що рухаються і видають звуки.

9. Яке із зображених на фотоколажі місць зацікавило тебе найбільше? Чому? Напиши про це текст (3–4 речення).

10. Спиши цікаві факти про Туреччину, утворивши за допомогою **префіксів** і **суфіксів** прикметники від поданих у дужках. Запиши один цікавий факт про Україну, яким ти можеш здивувати іноземців.

1. (Улюблені) тваринки в Туреччині — коти.

2. Кожний гість у Туреччині (дорогий). Для гостей подають (краще) частування.

3. Турецькі ласощі лукум — (давні) солодощі, що існують уже понад 500 років.

ДОСЛІДИ ПРИКМЕТНИКИ ІЗ СУФІКСАМИ -СЬК-, -ЗЬК-, -ЦЬК-

1. Допоможи Читалочці утворити прикметники від поданих слів. Запиши утворені слова.

село — ...

місто — ...

рай — ...

козак — ...

грек — ...

завод — ...

2. Перевір, чи правильно ти записав / записала прикметники, скориставшись правилом.

У суфіксах **-ськ-, -зськ-, -цськ-** завжди пишемо **м'який знак**. Наприклад: *товари**сь**кий, празь**ь**кий, донець**ь**кий*.

Перед цими суфіксами приголосні звуки можуть пом'якшуватись у вимові, але **ь** після них **не пишемо**: *уман**сь**кий*. Лише **після звуку [л']** перед суфіксом **-ськ-** ставимо **м'який знак**: *поділь**сь**кий*.

3. Запиши словосполучення, утворивши прикметники з власних назв.

Зразок: *піца з Італії — італійська піца.*

ласощі з Туреччини

яблука з України

ковбаски з Німеччини

шоколад зі Швейцарії

парфуми з Франції

полуниця з Польщі

4. У групі однокласників / однокласниць розгляньте світлину. Чи знаєте, що це за прапор? Що символізують кільця на ньому?

5. Щебетунчик подорожував країною, у якій виникли Олімпійські ігри. Чи знаєш ти, як називається ця країна?

6. Прочитай текст, щоб перевірити, чи правильно ти думав / думала.

Майже три тисячі років тому в Греції раз на чотири роки проводилися загальнонародні спортивні змагання-ігри. Вони відбувались у місті Олімпія і тому дістали назву Олімпійські. На період їх проведення по всій країні оголошували мир. Із різних грецьких міст збиралися в Олімпію спортсмени і глядачі.

Тепер Олімпійські ігри стали всесвітніми і відбуваються в різних країнах по черзі.

За Олександром Шалагіною

7. Хочеш дізнатися більше про олімпійські ігри? Тоді переглянь відео за QR-кодом, поданим у кінці підручника.

8. Що ти дізнався / дізналася про олімпійські ігри? Напиши про це текст (3–4 речення).

9. Як ти думаєш, чому зображений горіх називають грецьким? Перевір свою думку, прочитавши текст. На місці пропущених букв устав суфікси **-ськ-**, **-зьк-** або **-цьк-**.

Воло..ий горіх ще називають гре..им. Проте друга назва присвоєна йому неправильно. Адже батьківщиною цієї рослини є Середня Азія, Кавказ. Тому горіх правильніше було б називати азій..им або кавка..им. Але на Крим..ий півострів та в інші регіони сучасної України ці плоди завозили переважно з Греції. Ось звідки пішла назва гре..ий горіх.

10. Спиши текст із попереднього завдання, вставивши пропущені суфікси в прикметниках. Познач **відмінок** цих прикметників.

ВИЗНАЧАЙ РІД, ЧИСЛО І ВІДМІНОК ПРИКМЕТНИКІВ

1. Прочитай повідомлення Щебетунчика про Грецію. Що нового ти дізнався / дізналася з нього?

Греція відома чудовою природою, давньою історією і багатою культурою. Ця країна вважається батьківщиною філософії, математики і фізики, Олімпійських ігор. Тут уперше з'явився театр як вид мистецтва. А про міфи і легенди Греції знають у різних куточках світу.

Столиця Греції — місто Афіни — одне з найдавніших міст на Землі.

Греція — сонячна країна. На рік тут припадає 250 погожих днів. Тому вона дуже приваблює туристів. Це єдина у світі країна, де туристів удвічі більше, ніж місцевих жителів.

2. Випиши з тексту про Грецію словосполучення прикметників з іменниками. Підкресли **прикметники**. Познач **число** і **відмінок** цих прикметників.

3. Прочитай імена грецьких друзів Щебетунчика. Чи є в українській мові подібні? Як вони звучать?

4. Прочитай текст. Яка інформація з нього тобі вже була відома? Про що ти дізнаєшся вперше?

Багато сучасних українських імен запозичено з грецької мови. Кожне з них у рідній мові мало певне значення. Так, ім'я Анатолій означає схід; Андрій — мужній, хоробрий; Антон — квітучий; Василь — цар, князь; Євген — благородний; Тарас — бунтівник; Григорій — уважний; Павло — скромний; Ірина — мир, спокій; Олена — світла; Катерина — чиста; Софія — мудрість; Зоя — життя; Тетяна — володарка; Лариса — чайка; Оксана — гостинна.

5. Випиши з тексту попереднього завдання виділені речення. Підкресли прикметники. Познач їхній **відмінок**.

6. Знайди **прикметники** серед значень імен у тексті завдання 4. Випиши їх. Із **трьома** з них склади і запиши речення. Познач **рід** і **відмінок** прикметників.

7. Хто з твоїх рідних, друзів чи знайомих має ім'я грецького походження? Що воно означає? Що ти знаєш про походження і значення свого імені? Напиши про це текст (3–4 речення).

8. Допоможи Щебетунчикові визначити, які закінчення пропущено в словах. Спиши словосполучення, вставивши пропущені закінчення. Підкресли **прикметники**. Визнач **число** і **відмінок** цих прикметників.

по міськ.. вулицях
на вузьк.. стежці
по широк.. річках
у цікав.. подорожі

9. Від грецьких друзів Щебетунчик почув увічливі слова. Прочитай, як вони звучать. Як ти вважаєш, чи схожі грецька й українська мови?

Καλισπέρα. — Добрий день.
Τι κάνις? — Як справи?
Καλά, εφχαρίστώ. — Добре, дякую.
Αδίο. — До побачення.

10. Розіграйте з сусідом / сусідкою по парті сценку знайомства Щебетунчика й Елені. Використайте грецькі ввічливі слова.

11. Прочитай текст. Випиши з виділених речень слово-сполучення прикметників з іменниками. Підкресли **прикметники**. Познач **число** і **відмінок** цих прикметників.

На грецькому острові Родос є незвичайна долина метеликів. Сюди взимку злітається величезна кількість цих комах.

Найбільше метеликів виду ведмедиця Геба. **Передні крила в них чорного кольору із зеленим відтінком. На них три скісні смуги кремового кольору. Задні крила червоні з трьома чорними крапками. Груді чорні, черевце червоне.** Та розгледіти ці барви можна лише під час польоту. **Коли метелики сидять, то зливаються з темними стовбурами дерев.**

Ці метелики водяться і в Україні.

РОЗБИРАЙ ПРИКМЕТНИК ЯК ЧАСТИНУ МОВИ

1. Щебетунчикові цікаво, які міфи і легенди ти знаєш. Пригадай, які міфи ви вивчали на уроках літературного читання. Про що розповідається в міфах і легендах?

2. Прочитай уривок з давньогрецького міфу, який сподобався Щебетунчикові. Яким ти уявляєш собі Посейдона? Опиши його прикметниками.

Глибоко у безодні моря стоїть чудовий палац Посейдона.

Панує над морями Посейдон, і хвилі морські слухаються найменшого руху його руки, озброєної грізним тризубцем. Коли махне Посейдон тризубцем, тоді, неначе гори, здіймаються височенні хвилі, вкриті білими гребенями піни, і бурхає на морі люта буря. Але простягає Посейдон свій тризубець над хвилями і вони заспокоюються. Вщухає буря — і знову море спокійне, рівне, як дзеркало, синє, безкрає.

Переказав Микола Кун

3. Випиши з тексту про Посейдона виділене речення. Підкресли в ньому **прикметники**. Познач над кожним його **відмінок**. Підкреслене в тексті слово **розбери** усно за поданим зразком.

Зразок розбору прикметника

1. Аналізоване слово (найменшого).
2. Питання, на яке відповідає слово (якого?).
3. Початкова форма (який? найменший).
4. Частина мови (прикметник).
5. Пов'язаний з іменником (руху).
6. Рід (чоловічий).
7. Число (однина).
8. Відмінок (родовий).

4. Щебетунчик дізнався, як святкують Новий рік у Греції. Прочитай і ти. Які грецькі традиції тобі подобаються?

У Греції Новий рік святкують у День святого Вас...ля. І подарунки дітям приносить не Санта-Клаус і не святий Миколай, а святий Василь. Для подарунків дівчата в..ставляє на видному місці в будинку власні ч..р..вички.

За давн..ою традиці..ю греки п..чуть новорічний п..ріг. У н..ому запікають срібну монетку. Кому попадеться шматок п..рога зі щасливою монеткою, того в новому році ч..кає удача.

5. Спиши виділені частини тексту з попереднього завдання, вставивши пропущені орфограми. Підкресли **прикметники**. Познач над кожним його **відмінок**.

6. Разом із сусідом / сусідкою по парті зробіть усно **розбір прикметників**, підкреслених у тексті про Новий рік.

7. Чого ти чекаєш від Нового року? Напиши про це текст (3–4 речення).

8. Прочитай уривок із міфу, який сподобався Читалочці. Якою ти уявляєш Артеміду? Добери якомога більше прикметників, якими можна її описати.

Вічно юна, пр..красна, мов ясний день, богиня Артеміда з луком за пл..чима, зі списом м..сливця в руках вес..ло полює в тінистих лісах і залитих сонцем полях. Гомінкий натовп німф супроводжує її. А вона, в..лична, в короткому одязі м..сливиці, швидко мчить по лісистих схилах гір.

Переказав Микола Кун

8. Спиши текст з попереднього завдання. Підкресли **прикметники**. Познач над кожним його **відмінок**.

ЗМІСТ

ПОВТОРИ ЗНАННЯ ПРО ЗВУКИ І БУКВИ	5
Пригадай, що ти знаєш про звуки і букви	5
Правильно пиши слова з ненаголошеними звуками [е], [и] в коренях	8
Пригадай слова з подовженими приголосними звуками й апострофом	11
Правильно вимовляй і записуй слова з дзвінками приголосними звуками в кінці складу	13
Правильно наголошуй слова	16
Розташовуй слова в алфавітному порядку	19
Правильно поділяй слова для переносу	21
СПОСТЕРІГАЙ ЗА ЗНАЧЕННЯМ СЛІВ	24
Розрізняй пряме і переносне значення слів	24
Добирай синоніми й антоніми	27
Розпізнавай багатозначні слова	30
Досліджуй фразеологізми	33
Розрізняй застарілі і нові слова	36
ПРИГАДАЙ БУДОВУ СЛОВА	39
Визначай будову слова	39
Правильно пиши слова з сумнівними приголосними звуками	42
Розрізняй співзвучні префікси і прийменники	44
Досліди слова з префіксами <i>пре-</i> і <i>при-</i>	47
Утворюй слова за допомогою префіксів і суфіксів	50
ДІЗНАЙСЯ БІЛЬШЕ ПРО ІМЕННИК	52
Розрізняй іменники — назви істот і неістот, власні і загальні назви	52
Визначай рід і число іменників	55
Досліди відмінки і відмінкові питання	58
Змінюй іменники за відмінками	61
Визначай початкову форму іменників	63

Досліди закінчення іменників чоловічого роду в родовому відмінку однини	66
Досліди закінчення іменників жіночого роду в родовому відмінку однини	69
Вживай паралельні форми іменників чоловічого роду в давальному і місцевому відмінках однини.	72
Спостерігай за чергуванням приголосних звуків у давальному і місцевому відмінках однини	75
Спостерігай за чергуванням голосних звуків під час відмінювання іменників.	78
Досліди закінчення іменників жіночого роду в орудному відмінку однини	81
Досліди закінчення іменників чоловічого роду в орудному відмінку однини	84
Досліди написання іменників жіночого роду з основою на приголосний звук в орудному відмінку однини	87
Досліди закінчення іменників у родовому і місцевому відмінках множини	90
Розбирай іменник як частину мови	92
ДІЗНАЙСЯ БІЛЬШЕ ПРО ПРИКМЕТНИК	95
Пригадай вивчене про прикметник	95
Змінюй прикметники за родами і числами.	98
Спостерігай за відмінюванням прикметників	101
Визначай початкову форму прикметників	104
Досліди вживання м'якого знака перед закінченням у прикметниках	106
Досліди закінчення прикметників жіночого роду в давальному і місцевому відмінках.	109
Досліди відмінювання прикметників у множині	112
Утворюй прикметники за допомогою префіксів і суфіксів.	114
Досліди прикметники із суфіксами -ськ-, -зьк-, -цьк-	117
Визначай рід, число і відмінок прикметників	119
Розбирай прикметник як частину мови	122

Переглянь відео

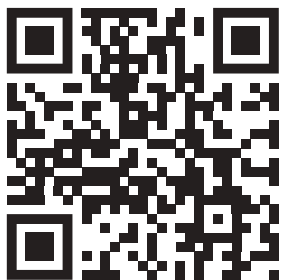
Замки і фортеці
України

Ейфелева
вежа

Розповідь
про Катерину
Білокур

Відео
про борщ

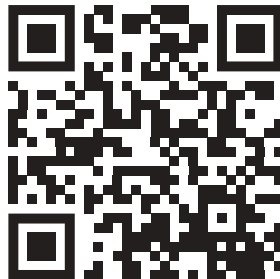
Відмінки
іменників

Озеро
Світязь

Колізей

Олімпійські ігри

Пономарьова К. І., Гайова Л. А.

П56 Українська мова : Підручник для 4 класу 33СО
(у 2-х частинах) : Частина 1 / Київ: УОВЦ «Оріон», 2026.
128 с. : іл.

ISBN 978-966-991-517-7.

ISBN 978-966-991-515-3 (Ч. 1).

УДК 811.161.2*кл4(075.2)

Навчальне видання

ПОНОМАРЬОВА Катерина Іванівна

ГАЙОВА Любов Андріївна

УКРАЇНЬСЬКА МОВА

Підручник для 4 класу закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)

Частина 1

(відповідно до Типової освітньої програми колективу авторів
під керівництвом О. Я. Савченко)

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Підручник відповідає Державним санітарним нормам і правилам
«Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей»

Редакторка *І. В. Красуцька*

Головна художниця *І. П. Медведовська*

Коректорка *Ю. О. Твердохліб*

Технічний редактор *Е. А. Авраменко*

Малюнки художниці **Наталі Куц-Батюк**

У підручнику використані графічні
роботи *Наталії Пономарьової*;

а також матеріали з відкритих інтернет-джерел, матеріали сайтів
Національної бібліотеки України для дітей, «Весела абетка»,
обкладинки книжок видавництва «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» (с. 99, 108),
стокові зображення з ресурсу *Shutterstock*

Всі зображення у підручнику використовуються лише з освітньою метою

Формат 70х100 ¹/₁₆. Друк офсетний.

Ум. друк. арк. 10,4 + 0,324 форзац.

Обл.-вид. арк. 9,36 + 0,55 форзац.

Зам. №

Наклад 132 526 пр.

ТОВ «Український освітянський видавничий центр «Оріон»

Свідоцтво «Про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції»

Серія ДК № 4918 від 17.06.2015 р.

Адреса видавництва: вул. Миколи Шепелєва, 2, м. Київ, 03061

Віддруковано ТОВ «ПЕТ»

61024, м. Харків, вул. Максиміліанівська, 17

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК № 6847 від 19.07.2019 р.

**СПРИЙМАЄМО
МЕДІА**

**ПРОВДИМО
ДОСЛІДЖЕННЯ**

**ВИЗНАЧАЄМО МЕТУ
МЕДІАТЕКСТІВ**

**РОБИМО
ВИСНОВКИ**

**ОЦІНЮЄМО
МЕДІАТЕКСТИ**

**ЗАСВОЮЄМО
ПРАВИЛА
ПРАВОПИСУ**

**ДОСЛІДЖУЄМО
МЕДІА**

**ВИСЛОВЛЮЄМО
СВОЄ СТАВЛЕННЯ
ДО МЕДІАТЕКСТІВ**

**ДОСЛІДЖУЄМО
МОВНІ ЯВИЩА**

**ПРАВИЛЬНО
ГОВОРИМО
І ПИШЕМО**

**СТВОРЮЄМО ПРОСТІ
МЕДІАПРОДУКТИ**

**ЗБАГАЧУЄМО
СЛОВНИКОВИЙ ЗАПАС**

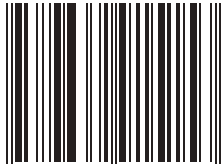
**ОБГОВОРЮЄМО
СТВОРЕНІ
МЕДІАПРОДУКТИ**

**ЗАСТОСОВУЄМО
ЗНАННЯ ПРО МОВУ**

ISBN 978-966-991-515-3

9 789669 915153

Український освітянський видавничий центр «Оріон»